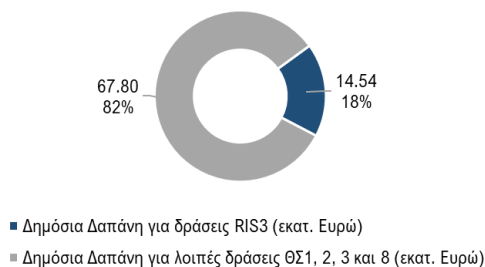
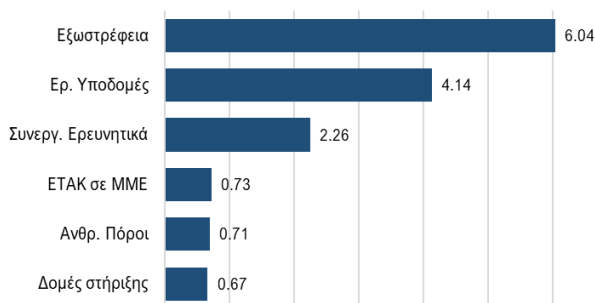

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ποσοστό Δημόσιας Δαπάνης για δράσεις RIS3

Μίγμα Πολιτικής (Δημόσια Δαπάνη, εκατ. Ευρώ)

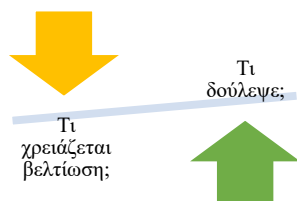
1 ^ο επίτευγμα	2 ^ο επίτευγμα	3 ^ο επίτευγμα
<ul style="list-style-type: none"> Εμπέδωση εμπιστοσύνης μεταξύ επιχειρηματικής και ακαδημαϊκής κοινότητας 	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση ικανοτήτων σχεδιασμού και διαχείρισης έργων ΕΤΑΚ 	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε δράσεις ΕΤΑΚ.

Το σύνολο της Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ) που δεσμεύτηκε από το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας για δράσεις που είναι άμεσα συμβατές με τους στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ) ανήλθε σε **€14,54εκατ.**, ήτοι το 37,62% του συνόλου της ΔΔ των Θεματικών Στόχων 1, 2, 3 και 8, εξαιρουμένων των δράσεων ενίσχυσης της ρευστότητας των ΜΜΕ λόγω Covid. Εάν συνυπολογιστούν και οι τελευταίες, τότε η αναλογία υπολογίζεται στο **17,66%**.

Η πρώτη έκδοση του ΠΕΠ προέβλεπε την ενεργοποίηση **10** εργαλείων πολιτικής προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ. Μέχρι τα μέσα του 2023 είχαν ενεργοποιηθεί **6** απ' αυτά (67%) μέσω **6** προσκλήσεων. Τα τρία σημαντικότερα, με όρους Δημόσιας Δαπάνης, εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν αφορούσαν σε υποστήριξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (42% επί του συνόλου της ΔΔ για δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ), η ενίσχυση των ερευν. υποδομών (28%) και τα συνεργατικά ερευνητικά έργα (15%).

Τα δύο κύρια επιτεύγματα από το σχεδιασμό και την εφαρμογή δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης στην Δυτική Μακεδονία σχετίζονται με την αυξημένη ετοιμότητα που πλέον διαθέτει το σύνολο της τετραπλής έλικας στην προετοιμασία και υλοποίηση της νέας ΠΣΕΕ 2021-2027 και την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων να συνεργαστούν με τους φορείς παραγωγής γνώσης. Το τρίτο επίτευγμα είναι η υψηλότερη συμμετοχή επιχειρήσεων σε δράσεις ΕΤΑΚ σε σχέση με την επίδοση της περιόδου 2007-13.

Το σύνολο των εργαλείων πολιτικής επηρεάστηκε από καθυστερήσεις και εμπόδια τόσο από το εξωτερικό περιβάλλον (οικονομική κρίση, περιορισμοί και αλλαγή στρατηγικής λόγω πανδημίας) όσο και από το εσωτερικό (απουσία τεχνογνωσίας διαχείρισης έργων ΕΤΑΚ και επιχειρηματικότητας). Παρ' όλα αυτά φαίνεται ότι εργαλεία που σχεδιάστηκαν με βάση αποτελέσματα διαβούλευσης με τους συμμετόχους της τετραπλής έλικας παρουσίασαν καλύτερα αποτελέσματα. Θέμα που επίσης χρήζει βελτίωσης είναι η χωρική ανισοκατανομή των ενισχύσεων καθώς οι παρεμβάσεις κινήθηκαν σε δύο ταχύτητες με μεγάλη διαφορά μεταξύ τους.

ΜΙΓΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Από την ΠΣΕΕ στο ΠΕΠ

Για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων καινοτομίας και έρευνας για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στο πλαίσιο της ΠΣΕΕ 2014-2020 ελήφθησαν υπ' όψη δεδομένα και εισροές από την ανάλυση περιβάλλοντος και την συνεπακόλουθη ανάλυση SWOT, το αναπτυξιακό όραμα της ΠΔΜ και οι προτάσεις τομεακής πολιτικής της ΓΓΕΤ για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ 2014-2020 (Μάιος 2013).

Αρχικά, στο πλαίσιο σχεδιασμού του νέου ΠΕΠ, αναγνωρίστηκαν οι (κλαδικοί) τομείς προτεραιότητας και ορίστηκαν Θεματικές Ομάδες Σχεδιασμού οι οποίες κατέθεσαν τις εισηγήσεις τους. Οι τελευταίες επικοινωνήθηκαν σε εκδηλώσεις διαβούλευσης και εμπλουτίστηκαν με συγκεκριμένες ιδέες από τους συμμετέχοντες. Το υλικό αυτό τροφοδότησε τη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) για περαιτέρω εξειδίκευση της ΠΣΕΕ αλλά και το κείμενο του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020, το οποίο χρονικά προηγήθηκε της ΠΣΕΕ.

Οι τομείς προτεραιότητας που περιλαμβάνει η ΠΣΕΕ είναι:

1. Αγροδιατροφή (Μεταποίηση – τυποποίηση χαρακτηριστικών αγροτικών προϊόντων / Τρόφιμα, ποτά)
2. Περιβάλλον (Ενέργεια/ΑΠΕ-Τηλεθερμάνσεις - Μεταλλικές κατασκευές – Ολοκληρωμένη Διαχείριση Απορριμμάτων)
3. Εκτροφή γουνοφόρων ζώων - δερμάτινα προϊόντα
4. Τουρισμός

Στο κείμενο της ΠΣΕΕ γίνεται **ευθεία αντιστοίχιση** προτεραιοτήτων της προτεινόμενης στρατηγικής με τους **Θεματικούς Στόχους και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες** των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020. Οι στρατηγικές προτεραιότητες που επιλέχθηκαν από την ΠΣΕΕ είχαν αυστηρά κλαδικό χαρακτήρα, παρά το γεγονός ότι στην επιλογή των κύριων στρατηγικών κατευθύνσεων έγινε αναφορά και σε οριζόντιες δράσεις βελτίωσης των περιφερειακών ικανοτήτων σε θέματα καινοτομίας.

Στη συνέχεια και μετά την ολοκλήρωση των δύο κειμένων έγιναν 3 εργαστήρια στο πλαίσιο της ΔΕΑ. Το εύρος της θεματολογίας τους διέφερε σημαντικά (ένα για την προτεραιότητα Γούνα-Δέρμα, ένα για την αλυσίδα αξίας αμπέλου-οίνου και ένα για την αγροδιατροφή). Για την προτεραιότητα Περιβάλλον δεν υπήρξε ΔΕΑ καθώς δεν υπήρξε σχετική κινητικότητα για την οργάνωσή της. Με βάση τα παραπάνω, οι στόχοι που διατυπώνονται στο κείμενο του ΠΕΠ είναι **απόλυτα συμβατοί** με την στόχευση της ΠΣΕΕ, εκτός από την στόχευση του ΘΣ8 (Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού) για τον οποίο δεν γίνεται αναφορά στο κείμενο της ΠΣΕΕ.

Διάρθρωση του Μίγματος Πολιτικής στην πρώτη έκδοση του ΠΕΠ

Στο κείμενο του ΠΕΠ υπάρχει η παρακάτω αντιστοίχιση μεταξύ προτεινόμενων δράσεων με τα Εργαλεία Πολιτικής της τυπολογίας που εφαρμόζεται στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης.

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΕΠ (ΕΠ.ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ)
ΕΠ2: Ενίσχυση υποδομών για έρευνα	Δράσεις αναβάθμισης των υφιστάμενων και δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών	Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (1α)
ΕΠ3 Επενδύσεις σε υποδομές Μεταφοράς Τεχνολογίας και Καινοτομίας	Δράσης ενίσχυση καινοτομίας - Προαγωγή Κέντρων Ικανότητας Εξειδίκευσης (Competence Centers)	Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΕΠ (ΕΠ.ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ)
	Χρήση καινοτόμων μηχανισμών οικονομικής στήριξης της έρευνας (Living Labs)	προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (1β)
	Δημιουργία θερμοκοιτίδας και στήριξη επιχειρήσεων θερμοκοιτίδας (incubator)	Βελτίωση της επιχειρηματικότητας με έμφαση στην καινοτομία και στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (3α)
ΕΠ5: Συνεργατικά Έργα ΕΤΑΚ	Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ ερευνητικών φορέων, ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ΜΜΕ	Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (1β)
ΕΠ6: Δραστηριότητες έρευνας στις επιχειρήσεις	Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας	Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (1β)
	Παροχή κινήτρων για στροφή στην έρευνα και καινοτομία – προώθηση της καινοτομίας των επιχειρήσεων με Κουπόνια Καινοτομίας	
ΕΠ7: Έμμεση στήριξη μεταφοράς τεχνολογίας	Προώθηση συνεργατικών σχηματισμών / δικτύωσης / συστάδων καινοτομίας-γνώσης	Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (1β)
ΕΠ8: Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών	Δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων για την εφαρμογή καινοτομιών ή/και αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας	Βελτίωση της επιχειρηματικότητας με έμφαση στην καινοτομία και στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (3α)
ΕΠ10: Ίδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Νέοι Τεχνοβλαστοί - Spin off	Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (1β)
ΕΠ11: Διεθνοποίηση επιχειρήσεων	Δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων & συστάδων επιχειρήσεων με εξωστρεφή προσανατολισμό με έμφαση στα τοπικά προϊόντα και τις υπηρεσίες	Ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού των επιχειρήσεων (3δ)
ΕΠ13: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινων πόρων για την έξυπνη εξειδίκευση	Έξυπνη Εξειδίκευση και Απασχόληση. Δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας μέσω ολοκληρωμένου πλέγματος δράσεων για την απασχόληση	Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (8iii)
	Δράσεις ενίσχυσης της καινοτομικής και επιχειρηματικής κουλτούρας	
	Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης (επικέντρωση σε τομείς όπου η περιφερειακή οικονομία διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα)	

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΕΠ (ΕΠ.ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ)
ΕΠ16: Υποστήριξη τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας	Δημιουργία δομών στήριξης ανταγωνιστικότητας, καινοτομίας και εξωστρέφειας επιχειρήσεων	Βελτίωση της επιχειρηματικότητας με έμφαση στην καινοτομία και στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας (3α)

Το σύνολο των εργαλείων του πίνακα περιλαμβάνονται και στο κείμενο της ΠΣΕΕ εκτός από το ΕΠ13 όπου γίνεται απλώς μια αναφορά λόγω διαφορετικού Ταμείου χρηματοδότησης.

Τα προτεινόμενα εργαλεία πολιτικής είναι 10, αριθμός μάλλον φιλόδοξος αφενός για την πολυπλοκότητα της ενεργοποίησής τους (μεγάλες διαφοροποιήσεις στον τρόπο εφαρμογής τους) αλλά και για τους περιορισμένους διαθέσιμους πόρους ενός μικρού Προγράμματος όπως το ΕΠ Δυτική Μακεδονία 2014-2020. Το παραπάνω επιβεβαιώθηκε στην πράξη καθώς από τα προτεινόμενα εργαλεία ενεργοποιήθηκαν έξι.

Ενεργοποίηση Εργαλείων Πολιτικής

Γενική εικόνα

Η ένταση της χρηματοδότησης για τους ΘΣ που ενδιαφέρουν (ΘΣ1,2,3 και 8) στην αρχική και πλέον πρόσφατα αναθεωρημένη έκδοση του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: Εξέλιξη χρηματοδότησης επιλεγμένων Θεματικών Στόχων ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας (σύνολο προϋπολογισμού ΔΔ σε Ευρώ)

	Έκδοση 1.4	Έκδοση 6.0	Μεταβολή
ΘΣ1	10.360.312	8.000.000	-22,78%
ΘΣ2	10.360.312	7.000.000	-32,43%
ΘΣ3	31.080.937	56.457.383	81,65%
ΘΣ8	1.753.367	2.259.423	28,86%
ΣΥΝΟΛΟ	53.554.928	73.716.806	37,65%

Πηγή: Κείμενα ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας

Η μεγάλη μεταβολή στον ΘΣ3 οφείλεται στην πολιτική ενίσχυσης της ρευστότητας των (μικρότερων κυρίως) επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των δυσμενών συνθηκών λόγω των περιορισμών από την πανδημία. Η χρηματοδότηση του ΘΣ3 έγινε από το σύνολο των ΘΣ του ΠΕΠ, εκτός του ΘΣ8 ο οποίος ήδη είχε αυξήσει την χρηματοδοτική του βαρύτητα σε προηγούμενη αναθεώρηση του Προγράμματος.

Σε ό,τι αφορά στην ενεργοποίηση των επιλεγμένων ΘΣ, αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2: Συνολική ενεργοποίηση επιλεγμένων Θεματικών Στόχων ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας

	Αρ. προσκλήσεων	Ενταγμένα	Σύνολο ΔΔ	ΔΔ πληρωμών
ΘΣ1	4	30	8.730.362	5.418.475
ΘΣ2	2	12	492.681	108.500
ΘΣ3 (εκτός covid)	6	178	21.087.296	7.006.098
ΘΣ3 COVID	2	3.076	43.681.328	42.009.483
ΘΣ8	7	12	937.774	0
ΣΥΝΟΛΟ	21	3.308	74.929.441	54.542.556

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Στον ΘΣ3 γίνεται ο διαχωρισμός των προσκλήσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών του Covid από τις λοιπές δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας για να μπορεί ο αναγνώστης να διακρίνει τις δράσεις στήριξης της επιχειρηματικότητας από τις αντίστοιχες για την επιβίωση των επιχειρήσεων. Το σύνολο της

ΔΔ υπερβαίνει ελαφρώς το αντίστοιχο προϋπολογισμένο ενώ και το σύνολο των πληρωμών αγγίζει το ικανοποιητικό 72,79%, το οποίο οφείλεται στο μεγαλύτερο τμήμα του στην άμεση πληρωμή των δικαιούχων από τις δράσεις ενίσχυσης ρευστότητας. Στις λοιπές δράσεις του ΘΣ3 περιλαμβάνονται η εκχώρηση 5Μ€ στο ΤΕΠΙΧ ΙΙ και η συμμετοχή του ΠΕΠ στην δράση 012ΚΕ η οποία χρηματοδότησε την ίδρυση νέων τουριστικών επιχειρήσεων στην περιφέρεια (επιλαχόντες από την τομεακή πρόσκληση).

Το σύνολο των προσκλήσεων που ενεργοποιήθηκαν και αντιστοιχούν στα επιλεγμένα Εργαλεία Πολιτικής (ΕΠ) σύμφωνα με την μεθοδολογία αξιολόγησης αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3: Συνολική ενεργοποίηση ΕΠ συναφών με ΠΣΕΕ από το ΠΕΠ Δυτ. Μακεδονίας

	Αρ. προσκλήσεων	Ενταγμένα	ΔΔ συμβάσεων	ΔΔ πληρωμών
ΘΣ1	3	28	8.730.362	5.418.475
ΘΣ2	0	0	0	0
ΘΣ3	2	76	6.901.698	980.484
ΘΣ8	1	4	705.707	0
ΣΥΝΟΛΟ	6	108	16.337.767	6.398.959

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Το τμήμα των προσκλήσεων που σχετίζεται με την ΠΣΕΕ αντιστοιχεί στο 22,16% του προϋπολογισμού των επιλεγμένων ΘΣ του ΠΕΠ (σε όρους ΔΔ), ενώ το σύνολο των πληρωμών προς τους δικαιούχους ανέρχεται σε 39,17%.

Στη συνέχεια της αναφοράς ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των ΕΠ που ενεργοποιήθηκαν μέσω των σχετικών Προσκλήσεων.

ΕΠ2: Ενίσχυση υποδομών για έρευνα

Εκδόθηκαν δύο προσκλήσεις που εντάσσονται στο εργαλείο πολιτικής, η Πρόσκληση 24-«Δράσεις αναβάθμισης των υφιστάμενων και δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών» προς το ΕΚΕΤΑ με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €4,5εκατ. και η Πρόσκληση 57-«Δράσεις δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών» με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης €1,6εκατ.

Πίνακας 4: Δεδομένα ενεργοποίησης ΕΠ2

	ΠΡΟΣΚΛ. 24	ΠΡΟΣΚΛ. 57	ΣΥΝΟΛΟ
Ημερ. Δημοσίευσης	22.07.2016	28.03.2018	
Αρ. υποβολών	1	9	10
Αιτούμενη ΔΔ	4.500.000	1.919.153	6.419.153
Αρ. ενταγμένων έργων	1	9	10
Ημερ. Ένταξης	07.12.2016	18.04.2019	
ΔΔ ενταγμένων έργων	2.330.291	1.806.724	4.137.015
Πληρωμές	2.233.477	1.635.183	3.868.660
Προβλ. Ημερ. Ολοκλήρωσης	31.12.2023	31.12.2023	

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Με τις συγκεκριμένες δράσεις το ΠΕΠ στόχευσε την ενίσχυση των ερευνητικών/εργαστηριακών υποδομών αποκλειστικά με στοιχεία πάγιου ενεργητικού και όχι ερευνητικών δραστηριοτήτων. Το σκεπτικό ήταν να ενισχυθούν οι υποδομές της περιοχής ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο συνεργατικών ερευνητικών έργων. Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να αναφερθεί είναι η εγγύτητα των ερευνητικών αντικειμένων με τους κλαδικούς τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ. Από την ανάγνωση των τίτλων των έργων προκύπτει και η θεματική συγκέντρωση των έργων:

- Αγροδιατροφή – 2 έργα
- Περιβάλλον-Ενέργεια – 4 έργα
- ΤΠΕ – ένα έργο
- Κατασκευές, υλικά – ένα έργο

- Οριζόντια – 2 (ΕΚΕΤΑ και Αναβάθμιση υφιστάμενων ερευνητικών υποδομών του ΤΗΜΜΥ)

Συνεπώς εξασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό η συνοχή με τους τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ.

Σε ό,τι αφορά στην χωρική συγκέντρωση, το σύνολο των έργων υλοποιείται στην ΠΕ Κοζάνης, μπορεί όμως να θεωρηθεί ως βάσιμο το επιχείρημα ότι εξυπηρετούνται συνολικά οι στόχοι του συνόλου των αναγκών (και κυρίως των ΜΜΕ) της Περιφέρειας.

Τέλος με βάση τα δεδομένα πληρωμών από το ΟΠΣ/ΕΣΠΑ θεωρείται ότι το σύνολο των έργων ήδη σε μεγάλο βαθμό έχει ολοκληρωθεί.

ΕΠ5: Συνεργατικά Έργα ΕΤΑΚ

Το εργαλείο πολιτικής ενεργοποιήθηκε μέσω της Πρόσκλησης 56 «Δράσεις συνεργασιών και δικτύωσης μεταξύ ερευνητικών φορέων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας του σχεδίου στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας». Στο πλαίσιο της πρόσκλησης 56 μπορούσαν να υποβάλλουν τα σχέδιά τους και μεμονωμένες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων χωρίς τη συμμετοχή ερευνητικού φορέα στο σχήμα (χωρίς να αποκλείεται η ανάθεση ερευνητικού έργου με σύμβαση υπεργολαβίας σε ερευνητικό φορέα). Τα κύρια στοιχεία της πρόσκλησης 56 σε ό,τι αφορά τα συνεργατικά ερευνητικά έργα είναι τα παρακάτω:

- Ημερομηνία δημοσίευσης: 30.03.2018
- Αρ. υποβολών: 15, με τη συμμετοχή 21 ΜΜΕ
- Ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης: 3.856.163€
- Αρ. ενταγμένων έργων: 15 με τη συμμετοχή 18 επιχειρήσεων και 10 ερευνητικών φορέων, εκ των οποίων 16 επιχειρήσεις και ένας ερευνητικός φορέας με έδρα την ΠΔΜ.
- Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων: 4.097.215€, εκ των οποίων 2.257.948€ σε φορείς με έδρα την ΠΔΜ.
- Πληρωμές: 1.732.934€, εκ των οποίων 952.524€ σε φορείς με έδρα την ΠΔΜ.
- Προβλεπόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης: 31.03.2023 – 10 έργα βρίσκονται σε τελικό έλεγχο ή έχει ολοκληρωθεί το φυσικό και οικονομικό τους αντικείμενο.

Ο αρχικός στόχος κατά την περίοδο του σχεδιασμού (με βάση τις εκτιμήσεις της ΕΥΔ ΕΠΑΜ) ήταν 10 έργα για τους τομείς προτεραιότητας αγροδιατροφή, οινοποιία – αμπελουργία και γουνοποιία για τους οποίους είχε ολοκληρωθεί και η ΔΕΑ. Το ενδιαφέρον ήταν μεγαλύτερο του αναμενομένου παρά την δημοσίευση του Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ του ΕΠΑνΕΚ τον Μάρτιο του 2017. Κατά τις εκτιμήσεις των στελεχών της ΕΥΔ ΕΠΑΜ, η ειδοποιός διαφορά έγκειται στο ότι η στόχευση της 56 ήταν σε συγκεκριμένους κλάδους (γούνα, αγροδιατροφή, οινοποιία) ενώ το ΕΔΚ στο σύνολο των 8 τομέων προτεραιότητας της ΕΣΕΕ. Ειδικά για τη γούνα πρέπει να αναφερθεί ότι δεν ήταν επιλέξιμος κλάδος στο πλαίσιο του ΕΔΚ.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης 56 δεν αποκλειόταν η συνεργασία με φορείς παραγωγής γνώσης εκτός των γεωγραφικών ορίων της ΠΔΜ χωρίς μάλιστα να ορίζεται άνω όριο στην κατανομή του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου σε φορείς εκτός ΠΔΜ. Από τα απολογιστικά στοιχεία που αναφέρθηκαν παραπάνω, προκύπτει ότι το 55,11% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης κατευθύνθηκε σε φορείς της Δυτικής Μακεδονίας και το υπόλοιπο σε ερευνητικούς φορείς εκτός της Περιφέρειας. Το συγκεκριμένο στοιχείο εξηγείται από την απουσία ερευνητικών ομάδων που εξειδικεύονται στους τομείς προτεραιότητας που χρηματοδοτήθηκαν από την πρόσκληση. Από την άλλη, φανερώνει το ενδιαφέρον και την κινητικότητα των επιχειρήσεων για συνεργασία με φορείς παραγωγής γνώσης ασχέτως γεωγραφικής εγγύτητας.

Σε ό,τι αφορά τη σύγκριση του εργαλείου συνεργατικής έρευνας που περιλαμβάνεται στην πρόσκληση 56, παρόμοιες παρεμβάσεις ενεργοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ, με κυριότερη τη δράση Ερευνώ-Καινοτομώ-Δημιουργώ Παρέμβαση II. Από απολογιστικά στοιχεία της ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ (Μάιος 2023) από 24 φορείς και επιχειρήσεις της ΠΔΜ υλοποιούνται συνεργατικά έργα με το ύψος της ΔΔ που αντιστοιχεί να

ανέρχεται σε 6,34Μ€. Συνεπώς η χρηματοδότηση του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας ανήλθε στο 26,26% του αθροίσματος των δύο χρηματοδοτικών πηγών.

Τέλος στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται τα δεδομένα χωρικής κατανομής των ενταγμένων έργων με όρους ΔΔ.

Πίνακας 5: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ5

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΑΦΜ	ΣΥΝ ΔΔ
Γρεβενά	3	380.710
Καστοριά	1	188.700
Κοζάνη	11	1.234.913
Φλώρινα	3	453.625

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΠΣΚΕ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

ΕΠ6: Δραστηριότητες έρευνας στις επιχειρήσεις

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, στο πλαίσιο της πρόσκλησης 56 μπορούσαν να υποβάλλουν προτάσεις και επιχειρήσεις (μεμονωμένα ή σε συνεργασία με άλλες ΜΜΕ) χωρίς τη συμμετοχή φορέα παραγωγής γνώσης στην ερευνητική κοινοπραξία. Η συμμετοχή των ΜΜΕ της Δυτικής Μακεδονίας ήταν στο ίδιο επίπεδο με το ΕΠ5: 16 επιχειρήσεις υπέβαλλαν αίτηση με συνολικό ύψος ΔΔ 2.403.498€. Τελικά μόνο 3 από αυτές εντάχθηκαν με συνολικό ύψος ΔΔ 728.973€ και μέχρι τώρα πληρωμές 382.491€.

Και τα τρία έργα αφορούν στην παραγωγή καινοτόμων τροφίμων, δύο εξ αυτών σε ΜΜΕ της ΠΕ Κοζάνης και το τρίτο στη Φλώρινα.

Η κύρια «ομοειδής» παρέμβαση σε εθνικό επίπεδο ήταν το ΕΔΚ Παρέμβαση Ι. Με βάση τα απολογιστικά στοιχεία της ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ, 6 ΜΜΕ της Δυτικής Μακεδονίας υλοποιούν αντίστοιχα έργα με σύνολο δημόσιας δαπάνης 1.124.736€. Συνεπώς η χρηματοδότηση του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας ανήλθε στο 39,33% του αθροίσματος των δύο χρηματοδοτικών πηγών, αρκετά υψηλό για τη διαφορά στο εύρος και τον διατιθέμενο προϋπολογισμό των δύο Προγραμμάτων.

Τέλος, η δεύτερη κατηγορία δράσεων που αφορούσε στην προώθηση της καινοτομίας των επιχειρήσεων με Κουπόνια Καινοτομίας, δεν ενεργοποιήθηκε.

ΕΠ16: Υποστήριξη τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας

Η δημιουργία δομών στήριξης ανταγωνιστικότητας, καινοτομίας και εξωστρέφειας επιχειρήσεων ενεργοποιήθηκε με την ένταξη της δημιουργίας Δομής Στήριξης της Καινοτομίας και της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) της Περιφέρειας μέσω της πρόσκλησης 61. Η τελευταία δημοσιεύθηκε στις 15.06.2018 και η Δομή δημιουργήθηκε από το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Δυτ. Μακεδονίας τον Σεπτέμβριο του 2020.

Η Δομή αποτέλεσε τον κύριο υποστηρικτικό μηχανισμό της ΠΣΕΕ και ορισμένες από τις δράσεις της συμβάλλουν στον στόχο του ΕΠ7, όπως για παράδειγμα:

- αξιοποίηση και ενίσχυση των δυνατοτήτων διασύνδεσης μεταξύ των δικτύων έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) με τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας,
- εκπόνηση μελετών πεδίου, καταγραφή και αξιολόγηση των υφιστάμενων υποδομών ή του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού της ΠΔΜ,
- δημιουργία επαρκούς τεκμηρίωσης και τροφοδότηση των διαδικασιών επεξεργασίας και λήψης αποφάσεων των οργάνων του σχήματος διακυβέρνησης της ΠΣΕΕ.

Το ύψος της δημόσιας δαπάνης για την υλοποίηση της Δομής ανέρχεται σε 668.800€ και οι μέχρι τώρα πληρωμές σε 570.147€.

Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ δεν υπήρξαν προσκλήσεις με περιφερειακή εστίαση που να ταιριάζουν με την πρόσκληση 61. Η δημιουργία του Μηχανισμού Παρακολούθησης της υλοποίησης της ΕΣΕΕ-Συλλογή και

επεξεργασία δεικτών (πρόσκληση 59/ΟΠΣ 2049) έχει κάποια κοινά στοιχεία χωρίς όμως ουσιαστική συνεισφορά στην στόχευση της Δομής RIS της ΠΔΜ.

ΕΠ11: Διεθνοποίηση επιχειρήσεων

Η προώθηση της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων ενεργοποιήθηκε μέσω της πρόσκλησης 112 η οποία δημοσιεύθηκε αρχικά στις 05.06.2020, δηλαδή εν μέσω πανδημίας. Σκοπός της πρόσκλησης είναι η «ενίσχυση των επιχειρήσεων για έναρξη/συνέχιση της εξωστρεφούς ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής τους δράσης με υφιστάμενα / διαφοροποιημένα- νέα προϊόντα υπηρεσίες, τόσο σε υφιστάμενες όσο και σε νέες αγορές». Παρόμοια πρόταση είχε κατατεθεί από επιχειρηματικούς φορείς κατά τη διενέργεια της α' φάσης της επιχειρηματικής ανακάλυψης και συνέπεσε με την στόχευση της επενδυτικής προτεραιότητας 3δ του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας. Τα κύρια στοιχεία της πρόσκλησης 112 είναι τα παρακάτω:

- Διατιθέμενη δημόσια δαπάνη: 6,1Μ€, εκ των οποίων 1Μ€ σε επιχειρήσεις με έδρα σε περιοχές Ολοκληρωμένης Χωρικής Παρέμβασης (ΟΧΕ), αξιοποίησης των λιμνών Δυτικής Μακεδονίας
- Αρ. υποβολών: 76, με ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης 6,247Μ€
- Αρ. ενταγμένων έργων: 75 με δημόσια δαπάνη 6,043Μ€
- Πληρωμές: 857.550€.
- Προβλεπόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης: 31.12.2023 – 7 έργα βρίσκονται σε τελικό έλεγχο ή έχει ολοκληρωθεί το φυσικό και οικονομικό τους αντικείμενο.

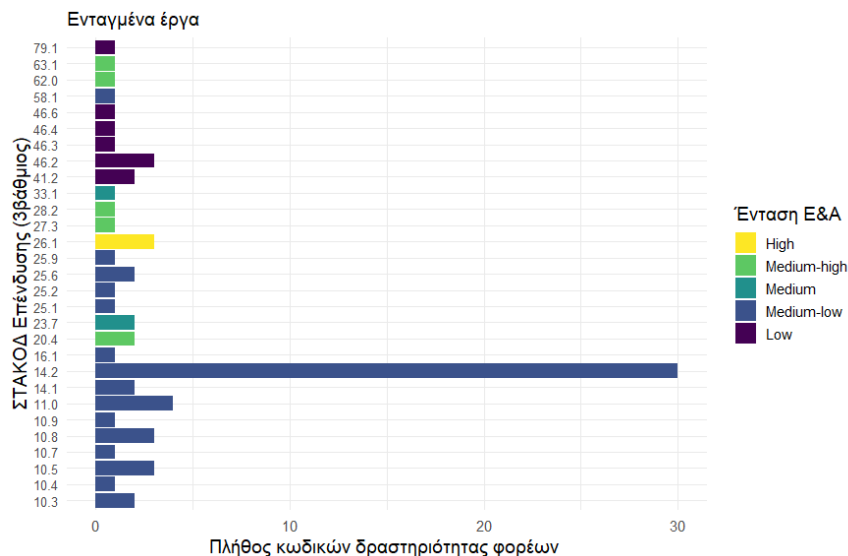
Σε ό,τι αφορά στην χωρική κατανομή των έργων αυτή αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 6: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ11

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΑΦΜ	ΣΥΝ ΔΔ
Γρεβενά	1	69.160
Καστοριά	34	3.252.138
Κοζάνη	30	2.036.027
Φλώρινα	10	686.490

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΠΣΚΕ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Από τα παραπάνω έργα, 58 υλοποιούνται από επιχειρήσεις με ΚΑΔ σχετικό με τους τομείς προτεραιότητας όπως είχαν οριστεί στην ΠΣΕΕ και ειδικά τον κλάδο της γούνας (όπως φαίνεται και από τη χωρική κατανομή των δικαιούχων, κωδικός 14.2).

Διάγραμμα 1: Κατανομή δραστηριοτήτων δικαιούχων του ΕΠ11

Στο διάγραμμα φαίνεται το πλήθος των ΚΑΔ οι οποίοι δηλώθηκαν από τις επιχειρήσεις ως «ΚΑΔ επένδυσης» και σε πολλές περιπτώσεις ήταν παραπάνω από έναν ανά επιχείρηση. Οι διαφορετικοί χρωματισμοί των δραστηριοτήτων γίνεται σύμφωνα με την τυπολογία κατά ΟΟΣΑ¹

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η χρήση των επιλέξιμων κατηγοριών δαπανών από τους δικαιούχους. Με βάση τα Τεχνικά Δελτία των ενταγμένων έργων η κατανομή σε επιλέξιμες δαπάνες ανέδειξε την κατηγορία «Ενέργειες προβολής & επικοινωνίας σε αγορές – στόχους» πρώτη με 39,74% επί του συνόλου. Οι υπόλοιπες άυλες δαπάνες απορροφούν το 37,18% του συνόλου ενώ ο εξοπλισμός το 23,07%. Συνεπώς ο στόχος των ενταγμένων σχεδίων ευθυγραμμίζεται με τη χρήση των πιο κατάλληλων κατηγοριών δαπανών που είχαν στη διάθεσή τους οι δικαιούχοι.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με στοιχεία του ΣΕΒΕ το σύνολο των εξαγωγικών επιχειρήσεων της Δυτικής Μακεδονίας είναι 172, συνεπώς περίπου το 44% των εξαγωγέων της περιφέρειας υπέβαλλε πρόταση, στοιχείο που φανερώνει την ευρεία αποδοχή της πρόσκλησης 112 από τον επιχειρηματικό κόσμο.

Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ υπήρξε η δράση «Επιχειρούμε Έξω» στο πλαίσιο της οποίας εντάχθηκαν 51 έργα από ΜΜΕ της Δυτικής Μακεδονίας με σύνολο δημόσιας δαπάνης 2,397Μ€. Συνεπώς η χρηματοδότηση του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας ανήλθε στο 71,60% του αθροίσματος των δύο χρηματοδοτικών πηγών, στοιχείο που φανερώνει την ιδιαίτερα υψηλή συνεισφορά του στην προώθηση της εξωστρέφειας των τοπικών επιχειρήσεων.

ΕΠ13: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινων πόρων για την έξυπνη εξειδίκευση

Παρ' όλο που στο κείμενο της ΠΣΕΕ δεν γίνεται άμεση αναφορά σε ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων (έμμεση αναφορά μόνο), στο ΠΕΠ ενεργοποιήθηκε σειρά προσκλήσεων με στόχο την προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Από τις προσκλήσεις αυτές, η μεν πρόσκληση 59 ταιριάζει στα χαρακτηριστικά του ΕΠ13, ενώ οι προσκλήσεις 165-170 μετά από συζήτηση με την ΕΥΔ ΕΠΑΜ αποφασίστηκε να μην συμπεριληφθούν στην διαδικασία αξιολόγησης, καθώς αποκλίνουν από την λογική παρέμβασης του ΕΠ13 καθώς συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων στρατηγικής ΒΑΑ/OXE.

Η πρόσκληση 59 δημοσιεύθηκε στις 22.05.2018 και περιλαμβάνει δύο τομείς υποστήριξης:

¹ OECD Taxonomy of Economic Activities Based on R&D Intensity, 2016

- i. Δράσεις ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας
- ii. Συμβουλευτική, κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Τα κύρια στοιχεία της είναι τα εξής:

- Διατιθέμενη δημόσια δαπάνη: 680.000€ με χρηματοδότηση από το ΕΚΤ
- Αρ. υποβολών: 8, με ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης 1,501Μ€
- Αρ. ενταγμένων έργων: 4 με δημόσια δαπάνη 705.707€
- Προβλεπόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης: 31.12.2023
- Τα έργα δεν είχαν εκκινήσει μέχρι τη διενέργεια της αξιολόγησης

Οι φορείς διαχείρισης/υλοποίησης καθώς και η αναλυτική περιγραφή των δράσεων στις αντίστοιχες Εκθέσεις Τεκμηρίωσης ΥΓΟΣ δείχνουν ότι τα εγκεκριμένα έργα μπορούν να συνεισφέρουν στην στόχευση της ΠΔΜ σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων. Παρ' όλα αυτά λεπτομερής αξιολόγηση θα είναι εφικτή με την εξέταση των απολογιστικών δεδομένων τα οποία κατά τις εκτιμήσεις των στελεχών της ΕΥΔ ΕΠΔΜ θα είναι διαθέσιμα το πρώτο τρίμηνο του 2024.

Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ υπήρξε πληθώρα δράσεων (άνω των 20 προσκλήσεων) σχετικών με τα αντικείμενα της 59 με πολύ μεγαλύτερους προϋπολογισμούς. Χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα χωρικής κατανομής των τομεακών έργων στην ΠΔΜ, δεν μπορούσε να γίνει εκτίμηση προστιθέμενης αξίας της πρόσκλησης 59.

Τέλος σε ό,τι αφορά στην κατανομή στις ΠΕ της Δυτικής Μακεδονίας τα δεδομένα αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα. Σημειώνεται πως για δύο έργα τα οποία εντάχθηκαν σε φορείς με παρουσία σε μία ΠΕ (Κοζάνη), έγινε η παραδοχή πως οι επιπτώσεις αγγίζουν εξίσου τις ΠΕ Καστοριάς και Κοζάνης, συνεπώς και η ΔΔ κατανέμεται ισόποσα στις δύο ΠΕ.

Πίνακας 7: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ13

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΑΦΜ	ΣΥΝ ΔΔ
Γρεβενά	0	0
Καστοριά	1	351.509
Κοζάνη	3	354.199
Φλώρινα	0	0

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Συγκεντρωτικά

Σε σχέση με τα αρχικά προτεινόμενα εργαλεία πολιτικής του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας:

- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 0111 «Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας», το ΕΠ2 ενεργοποιήθηκε πλήρως και σύμφωνα με την στόχευση της ΠΣΕΕ και του πρώτου σταδίου της ΔΕΑ.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 0121 «Αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας»:
 - ο ΕΠ3 δεν ενεργοποιήθηκε με καμία από τις παρεμβάσεις που προτάθηκαν από την ΠΣΕΕ και περιλαμβάνουν την παροχή ενισχύσεων σε ενδιάμεσους φορείς υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, την ίδρυση και λειτουργία Competence Centers και Living Labs για την προώθηση της ανοικτής καινοτομίας και της συν-δημιουργίας
 - ο ΕΠ5 ενεργοποιήθηκε πλήρως και υπερκάλυψε τις αρχικές προβλέψεις της ΕΥΔ ΕΠΔΜ.
 - ο ΕΠ6 ενεργοποιήθηκε μέσω της ίδιας πρόσκλησης με τα συνεργατικά ερευνητικά (ΕΠ5) αλλά με μικρότερη συμμετοχή μεμονωμένων επιχειρήσεων όπως και το ίδιο

παρατηρήθηκε στο τομεακό Πρόγραμμα ΕΔΚ. Το παραπάνω στοιχείο δείχνει ότι οι τοπικές επιχειρήσεις δεν έχουν ακόμη το μέγεθος για να αναπτύξουν έργα ενίσχυσης E&A χωρίς την υποστήριξη φορέων παραγωγής γνώσης.

- ο ΕΠ7 δεν ενεργοποιήθηκε καθώς η προβλεπόμενη δράση προώθησης συνεργατικών σχηματισμών / δικτύωσης / συστάδων καινοτομίας-γνώσης δεν προκηρύχθηκε.
- ο ΕΠ10 που αφορούσε στην ίδρυση spin-offs δεν ενεργοποιήθηκε.

Η ενδιάμεση έκθεση παρακολούθησης της RIS3 Δυτικής Μακεδονίας διαπιστώνει ότι «...η συμμετοχή επιχειρήσεων σε δράσεις ETAK αυξήθηκε την περίοδο 2014-20 σε σχέση με την περίοδο 2007-2013 από τις 27 σε 37 επιχειρήσεις (+37%) με τη συνεισφορά του ΠΕΠ ΔΜ σ' αυτή να είναι καθοριστική. Σημαντική αύξηση μετρήθηκε και στη δημόσια δαπάνη για δράσεις ETAK που μόχλευσαν οι επιχειρήσεις, από €1,8εκατ. σε €5,8εκατ. (+225%)» (Innovatia Systems 2022).

- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 0311 «Βελτίωση της επιχειρηματικότητας με έμφαση στην καινοτομία και στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας»:
 - ο υπήρξαν δύο προσκλήσεις στο πλαίσιο του ΘΣ3: η πρόσκληση 87 η οποία αφορούσε στην ενίσχυση επιχειρήσεων για την εφαρμογή καινοτομιών ή/και αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας και την ίδρυση και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και τουρισμού. Εντάχθηκαν 5 έργα τα οποία μπορεί να χαρακτηριστούν έργα «γενικής επιχειρηματικότητας» παρά καινοτόμου επιχειρηματικότητας όπως υπαγορεύει το ΕΠ8 «Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών». Το ίδιο ισχύει και για την πρόσκληση 131 «Επιχειρηματική Ευκαιρία στη Δυτική Μακεδονία», όπου ούτε οι κλάδοι ούτε η στόχευση συμπίπτει με την στόχευση του ΕΠ8,
 - ο δεν προκηρύχθηκε η ενίσχυση θερμοκοιτίδων (ΕΠ3),
 - ο αντίθετα ενεργοποιήθηκε το ΕΠ16 με την ίδρυση της Δομής RIS3.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 0321 «Ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού των επιχειρήσεων» ενεργοποιήθηκε το ΕΠ11.
- Τέλος στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 0811 «Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας» ενεργοποιήθηκε το ΕΠ13 με τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των δράσεων να αναμένονται για να επιβεβαιώσουν ή όχι την ορθότητα της επιλογής της πρόσκλησης 59 ως συμβατής με το ΕΠ13 σύμφωνα με την προτεινόμενη τυπολογία.

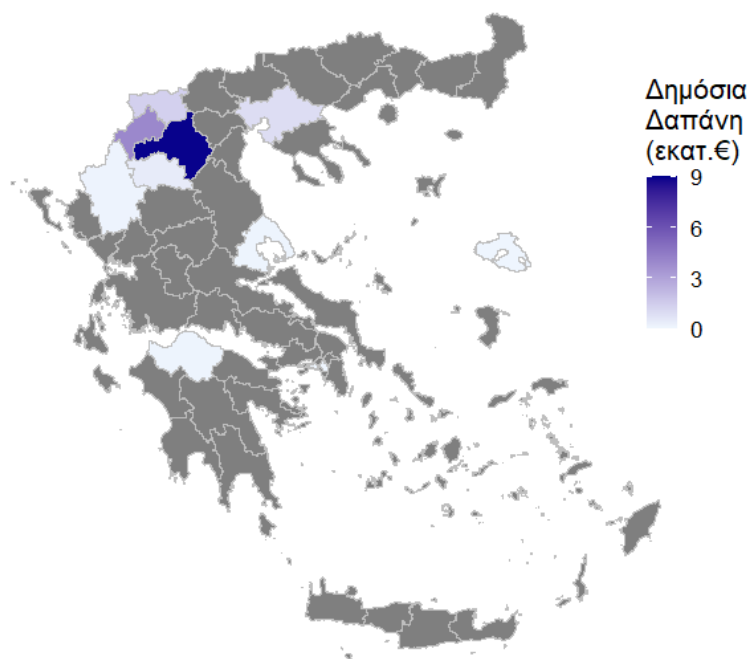
Τα συγκεντρωτικά δεδομένα ανά εργαλείο πολιτικής και Περιφερειακή Ενότητα με όρους συνολικής ΔΔ έχουν ως εξής:

Πίνακας 8: Σύνοψη ενεργοποίησης εργαλείων πολιτικής

ΠΕ	ΕΠ2	ΕΠ5	ΕΠ6	ΕΠ16	ΕΠ11	ΕΠ13	ΣΥΝΟΛΟ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ		380.710			69.160		449.870
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ		188.700			3.252.138	351.509	3.792.346
ΚΟΖΑΝΗΣ	4.137.015	1.234.913	496.140	668.800	2.036.027	354.199	8.927.093
ΦΛΩΡΙΝΑΣ		453.625	232.833		686.490		1.372.948
ΣΥΝΟΛΟ	4.137.015	2.257.948	728.973	668.800	6.043.814	705.707	14.542.257

Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ/ΠΣΚΕ

Τα δεδομένα του πίνακα αποτυπώνονται στον χάρτη.

Πηγή δεδομένων: ΟΠΣ/ΕΣΠΑ & ΠΣΚΕ

Στον χάρτη εμφανίζονται με χρώμα και περιοχές εκτός των διοικητικών ορίων της ΠΔΜ. Αυτό οφείλεται στη συμμετοχή φορέων παραγωγής γνώσης σε ενταγμένα συνεργατικά έργα της πρόσκλησης 56 εγκατεστημένων σε άλλες περιοχές της χώρας.

Σε απόλυτες τιμές η ΠΕ Κοζάνης συγκεντρώνει άνω του 61% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων. Λαμβάνοντας υπόψη αφενός την σχετική κατανομή της παραγόμενης περιφερειακής ΑΠΑ και αφετέρου τον πληθυσμό των ΠΕ, τότε έχουμε μια ένδειξη της σχετικής συμβατότητας της έντασης χρηματοδότησης των δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης στις 4 ΠΕ της Δυτικής Μακεδονίας ανάλογα με τα δύο προαναφερθέντα φίλτρα και σύμφωνα με τις ακόλουθες φόρμουλες:

- Ο πρώτος δείκτης υπολογίζεται από το πηλίκο $\left(\frac{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 ανά ΠΕ}]}{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 στο σύνολο της Περιφέρειας}]} \right) / \left(\frac{[\text{μέση ΑΠΑ ετών 2014-2020 ανά ΠΕ}]}{[\text{Μέση ΑΠΑ ετών 2014-2020 της Περιφέρειας}]} \right)$.
- Ο δεύτερος δείκτης υπολογίζεται από το πηλίκο $\left(\frac{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 ανά ΠΕ}]}{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 στο σύνολο της Περιφέρειας}]} \right) / \left(\frac{[\text{πληθυσμός ΠΕ}]}{[\text{πληθυσμός Περιφέρειας}]} \right)$ με βάση την τελευταία απογραφή του 2021.

Πίνακας 9: Σχετική συμβατότητα έντασης δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤ. ΕΝΤΑΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΑΠΑ	ΣΧΕΤ. ΕΝΤΑΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟ
Γρεβενά	0,44	0,30
Καστοριά	2,22	1,45
Κοζάνη	1,02	1,14
Φλώρινα	0,45	0,54

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ

Ο υπολογισμός των δύο δεικτών δείχνει ότι η Δυτική Μακεδονία σε ό,τι αφορά στην ένταξη χρηματοδότησης δράσεων συμβατών με την ΠΣΕΕ κινήθηκε σε δύο ταχύτητες, με την ΠΕ Καστοριάς κατ' αρχήν και την ΠΕ Κοζάνης να υπερσχύουν των άλλων δύο ΠΕ οι οποίες φαίνεται να υστερούν σημαντικά σε σχέση με τη θέση τους στην οικονομική δραστηριότητα και τον πληθυσμό τους. Ο δείκτης Gini, ένα

μέτρο της στατιστικής απόκλισης από την ομοιόμορφη κατανομή, υπολογίστηκε σε 0,478 για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης ανά ΠΕ, ενώ λαμβάνοντας τις σχετικές εντάσεις που παρουσιάζει ο Πίνακας 9 βελτιώνεται σε 0,357 βάσει της ΑΠΑ και σε 0,295 βάσει του πληθυσμού.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στις ενότητες που ακολουθούν επιχειρείται η σύνοψη των συμπερασμάτων από την επεξεργασία των πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων με στόχο την απάντηση στα αξιολογικά ερωτήματα όπως τέθηκαν στην μεθοδολογία αξιολόγησης. Τα συμπεράσματα θα αποτελέσουν κύρια δεδομένα εισόδου για τη συνολική αποτίμηση του μείγματος πολιτικής που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο των 13 ΠΕΠ για την υποστήριξη των επιμέρους περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Η διαβάθμιση των χρωμάτων στο πεδίο «Επίδοση» (πράσινο, πορτοκαλί και κόκκινο) αντιστοιχίζεται σε πολύ ικανοποιητική, μέτρια και όχι ικανοποιητική επίδοση στο αξιολογούμενο κριτήριο.

Αποτελεσματικότητα

Αξιολογικό Ερώτημα **A1. Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δράσεις των ΠΣΕΕ τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεικτών;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα Στο ΠΕΠ, έχουν τεθεί 6 δείκτες αποτελεσμάτων για τους 5 ειδικούς στόχους που σχετίζονται με τη RIS3. Απ' αυτούς, ένας υπερκαλύπτεται, δύο υπολείπονται σημαντικά της τιμής-στόχου και ένας δεν μπορεί να μετρηθεί, ενώ για τους δείκτες ΕΚΤ δεν υπάρχουν δεδομένα από τα απογραφικά δελτία των δράσεων κατάρτισης. Η συνεισφορά των δράσεων του ΠΕΠ στον δείκτη στον οποίο καταγράφεται υπεραπόδοση είναι μικρή.

Τεκμηρίωση Ο παρακάτω πίνακας εμφανίζει τις πλέον πρόσφατες τιμές επίτευξης για τις τιμές στόχου 2023 στους δείκτες αποτελεσμάτων του ΠΕΠ που συσχετίζονται με τις επενδυτικές προτεραιότητες που εξετάζει η αξιολόγηση

Δείκτης αποτελεσμάτων (επενδυτική προτεραιότητα)	Στόχος 2023	Τελευταία δεδομένα	Βαθμός Επίτευξης	Πηγή	ΕΠ που συνεισφέρει
Επιστημονικό προσωπικό που απασχολείται στον τομέα της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ)-αριθμός (1α)	750	1077	1,44	AIR2022 για το 2020	ΕΠ2
Ποσοστό επενδύσεων των επιχειρήσεων σε Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ)- € εκατ. (1β)	6,5	4,46	0,69	AIR2022 για το 2020	ΕΠ5-ΕΠ6
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) σε τομείς έξυπνης εξειδίκευσης -€ εκατ. (3α)	100	-	-	Δεν μπορεί να εξαχθεί από στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ	ΕΠ7
Εξαγωγές των επιχειρήσεων της περιφέρειας-€ εκατ. (3d)	500	296,2	0,59	AIR2022 για το 2021	ΕΠ11
Αριθμός επιχειρήσεων που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα χρόνο μετά τη λήξη της παρέμβασης - αριθμός (8iii)	27	-	-	Δεν έχει καταχωρηθεί τιμή στο AIR2022	ΕΠ13
Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων - αριθμός (8iii)	30	-	-	Δεν έχει καταχωρηθεί τιμή στο AIR2022	ΕΠ13

Από την παρατήρηση των τιμών φαίνεται ότι στους δείκτες που μπορούν να μετρηθούν μόνο στον δείκτη αύξησης των εξαγωγών μπορεί να αντιστοιχιστεί κάποια συνεισφορά λόγω του πλήθους και των κλάδων των δικαιούχων στην πρόσκληση 112.

Αφού εκτιμήθηκαν και οι απαντήσεις των στελεχών της ΕΥΔ ΕΠΑΜ από τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις, το βασικό συμπέρασμα είναι ότι η συνεισφορά του ΠΕΠ στο να

δημιουργηθούν ισχυρά τοπικά εργαστήρια στα ΑΕΙ/ΕΚ για να μπορέσουν να υποστηρίξουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων ήταν σημαντική, όπως επίσης ότι η συμμετοχή των επιχειρήσεων στα συνεργατικά ερευνητικά ήταν πάνω από το αναμενόμενο, αλλά όχι και για τα έργα ΕΤΑΚ από μεμονωμένες επιχειρήσεις. Η στήριξη της εξωστρέφειας από τη σχετική δράση ήταν σημαντικότερη από αυτήν του αντίστοιχου τομεακού προγράμματος με την τιμή του στόχου να είναι ιδιαίτερα αισιόδοξη. Τέλος η συνεισφορά της Δομής RIS φάνηκε ότι ήταν απαραίτητη και θα ήταν ακόμη σημαντικότερη εάν είχε υλοποιηθεί νωρίτερα.

Αξιολογικό Ερώτημα **A2. Σε ποιο βαθμό ήταν αποτελεσματική η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Η ΔΕΑ εφαρμόστηκε καθυστερημένα, μετά την έγκριση της ΠΣΕΕ, και δεν κάλυψε το σύνολο των τομέων προτεραιότητας που είχαν αναγνωριστεί. Δεν επαναλήφθηκε κατά την πορεία εφαρμογής της ΠΣΕΕ. Παρ' όλ' αυτά, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι τα ευρήματα της ΔΕΑ αξιοποιήθηκαν κατά τη σύνταξη τριών προσκλήσεων για τους Θ.Σ. 1 και 3, στις οποίες το ενδιαφέρον των δυνητικών δικαιούχων ήταν σημαντικό (αριθμός υποβολών).

Τεκμηρίωση

Ο πρώτος (ανεπίσημος) γύρος επιχειρηματικής ανακάλυψης τροφοδότησε την ΠΣΕΕ με ενδεικτικά έργα και μέσα εφαρμογής. Λόγω του ότι η κυρίως ΔΕΑ και τα σχετικά εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν μετά την έγκριση της ΠΣΕΕ δεν τροφοδότησαν το σχέδιο δράσης της τελευταίας, ούτε κινήθηκε διαδικασία επικαιροποίησης της ΠΣΕΕ για να τα περιλάβει.

Αντίθετα, τα αποτελέσματα της ΔΕΑ ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό των προσκλήσεων. Για παράδειγμα οι προσκλήσεις 24 και 57 (ερευνητικές υποδομές) μπορούν να θεωρηθούν ότι τροφοδοτήθηκαν από τη ΔΕΑ όπως και η 112 (εξωστρέφεια). Η αποτελεσματικότητα της σύνδεσης αυτής επιβεβαιώθηκε σε μεγάλο βαθμό από την συμμετοχή των δυνητικών δικαιούχων στις ανταγωνιστικές προσκλήσεις (ΕΠ5, ΕΠ6 και ΕΠ11).

Γενικά ενεργοποιήθηκαν έξι από τα 9 ΕΠ, καθώς ο αρχικός στόχος υπερεκτίμησε και τις δυνατότητες διαχείρισης και τους διαθέσιμους πόρους της Δυτικής Μακεδονίας.

Αξιολογικό Ερώτημα **A3. Σε ποιο βαθμό η χρονική διάσταση της υποστήριξης από τα ΠΕΠ προς τις ΠΣΕΕ υλοποιήθηκε όπως είχε σχεδιαστεί; Ποιοι ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν σε τυχόν αποκλίσεις;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Αν και η πρώτη πρόσκληση εκδόθηκε ένα έτος μετά την έγκριση της ΠΣΕΕ, η ουσιαστική ενεργοποίηση καθυστέρησε σημαντικά και, σε συνδυασμό με τη μεγάλη σχετικά διάρκεια των ενταγμένων δράσεων, οδήγησε σε χαμηλά ποσοστά υλοποίησης μέχρι τα μέσα του 2023.

Τεκμηρίωση

Η ΠΣΕΕ εγκρίθηκε τον Ιούλιο 2015, η πρώτη πρόσκληση δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2016 (πρόσκληση 24) και η τελευταία τον Ιούνιο του 2020 (ενίσχυση εξωστρέφειας).

Ο μέσος όρος μεταξύ της έγκρισης της ΠΣΕΕ και της δημοσίευσης των έξι προσκλήσεων που αξιολογούνται είναι 1055 ημέρες (δείκτης A3.1.1). Οι χρόνοι ένταξης των έργων ήταν σαφώς συντομότεροι με μέσο όρο 377 ημέρες (δείκτης

A3.1.2) και μέση διάρκεια υλοποίησης των ενταγμένων δράσεων ήταν εξαιρετικά μεγάλη με μέσο όρο 1593 ημέρες (δείκτης A3.1.3).

Είναι χαρακτηριστικό ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των έργων δεν είχε ολοκληρωθεί μέχρι τα μέσα το 2023 (με εξαίρεση τις ερευνητικές υποδομές και τη Δομή RIS) και το σύνολο των πληρωμών στους δικαιούχους είναι επίσης χαμηλό (44,28% της συνολικής ΔΔ).

Οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στις παραπάνω αποκλίσεις (δείκτης A3.2.1) ήταν:

- Καθυστέρηση στην έναρξη υλοποίησης δράσεων ΕΤΑΚ λόγω της αναμονής συμμόρφωσης με τις εκ των προτέρων αιρεσιμότητες 1.1 και 1.2
- Καθυστέρηση στον ορισμό ΕΦΔ για δράσεις ΕΤΑΚ και επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο των ΠΕΠ, καθώς η στελέχωση της ΕΥΔ δεν επαρκούσε, αριθμητικά και σε επίπεδο γνώσεων, για να ανταποκριθεί στο συγκεκριμένο καθήκον.
- Καθυστερήσεις στις διαγωνιστικές διαδικασίες κυρίως σε έργα δημόσιων φορέων (πχ ερευνητικές υποδομές) οδήγησαν σε σημαντικές αποκλίσεις στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης αντίστοιχων δράσεων.
- Δεν υπήρξε κανένας συντονισμός για τον προγραμματισμό των προσκλήσεων με τις κεντρικές υπηρεσίες.

Αξιολογικό Ερώτημα **A4. Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δράσεις των ΠΣΕΕ τις αναμενόμενες εκροές;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Για τους τρεις από τους πέντε βασικούς δείκτες εκροών, οι επιτευχθείσες τιμές προσεγγίζουν ή υπερβαίνουν τις τιμές στόχου. Σε απόλυτες τιμές, ο συνολικός αριθμός ωφελούμενων δεν είναι αρκετά υψηλός, αλλά σε σχέση με τις αρχικές εκτιμήσεις στην αρχή της προγραμματικής περιόδου και σύμφωνα με τις επιδόσεις της Δυτικής Μακεδονίας σε προηγούμενες περιόδους, κινήθηκε σε ικανοποιητικά πλαίσια.

Τεκμηρίωση

Για τις τιμές στόχου 2023 στους δείκτες εκροών του ΠΕΠ, από την AIR 2022 φαίνεται ότι οι πραγματοποιηθείσες τιμές απέχουν των τιμών στόχου κι αυτό εξηγείται από τη μεθοδολογία καταχώρησης των τιμών μόνο αφού ολοκληρωθούν οι προσκλήσεις. Επομένως από το AIR 2022 λαμβάνονται μόνο οι τιμές στόχου ενώ από οι εκτιμώμενες τιμές δόθηκαν από τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠΑΜ. Τα δεδομένα παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

<i>Εργαλείο Πολιτικής</i>	<i>Κωδικός Δείκτη</i>	<i>Τιμή στόχου 2023</i>	<i>Αριθμός Ενταγμένων Έργων με τιμή στο δείκτη</i>	<i>Αριθμός ολοκληρωμένων έργων με τιμή στο δείκτη</i>	<i>Επίτευξη τιμών δείκτη</i>
ΕΠ2	CO25	30	10	10	69
	SO033	10	10	10	10
	T2101	9	9	9	9
ΕΠ5-ΕΠ6	CO01	21	19	12	12
	CO026	21	16	12	12
ΕΠ11	CO01 CO02	55	75	8	8

	CO08	55	75	8	-
ΕΠ16	06702	1	1	1	1
ΕΠ13	CO01 EKT	340	4	0	-

- Σε σύνολο 10 έργων ενίσχυσης ερευνητικών υποδομών ωφελήθηκαν και οι 3 φορείς παραγωγής γνώσης (πλέον δύο λόγω συγχώνευσης Πανεπιστημίου και ΤΕΙ) και συνεπώς συμπίπτει με την τιμή των ολοκληρωμένων έργων (δείκτης A4.1.1=1). Σημειώνεται δε πως ο στόχος της πρόσκλησης υπερκαλύφθηκε από τα υλοποιημένα έργα.
- Για τα ερευνητικά συνεργατικά έργα είχε τεθεί ως στόχος η συνεργασία 21 ΜΜΕ με ερευνητικούς φορείς. Με βάση τα στοιχεία των ενεργών πράξεων ο αριθμός είναι 16 και των ολοκληρωμένων 12 (δείκτης A4.1.1=0,57).
- Για τη Δομή RIS είχε τεθεί ως στόχος η δημιουργία ενός φορέα υποστήριξης ο οποίος και επιτεύχθηκε (δείκτης A4.1.1=1).
- Για την υποστήριξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων είχε τεθεί ως στόχος η υποστήριξη 55 επιχειρήσεων με αντίστοιχη δημιουργία 55 νέων θέσεων εργασίας. Ο στόχος των επιχειρήσεων φαίνεται ότι θα υπερκαλυφθεί (75 ενταγμένα έργα) αλλά δεν υπάρχουν δεδομένα ούτε εκτιμήσεις από την ΕΥΔ ΕΠΑΜ για τον στόχο δημιουργίας νέας απασχόλησης. Για τα ολοκληρωμένα ο βαθμός επίτευξης A4.1.1=0,11 αλλά εκτιμάται ότι θα προσεγγίσει ή θα ξεπεράσει τη μονάδα με την ολοκλήρωση της προγραμματικής περιόδου.
- Για τον στόχο του αριθμού των ανέργων που θα καταρτιστούν σε αντικείμενα σχετικά με την ΠΣΕΕ υπάρχει η πρόβλεψη για 340 άτομα, αλλά δεν υπάρχουν ούτε δεδομένα ούτε εκτιμήσεις της ΕΥΔ ΕΠΑΜ για την επίτευξη του στόχου.
- Τέλος, όσον αφορά τον αριθμό των μοναδικών ωφελούμενων από τα ενταγμένα έργα στα έξι ενεργοποιημένα εργαλεία πολιτικής, αυτός υπολογίζεται σε 102 (δείκτης A4.1.3).

Αξιολογικό Ερώτημα **A5. Ποιοι ήταν οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα;**

Επίδοση Δεν έχει εφαρμογή

Βασικά ευρήματα Οι παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ (αλλά και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας) διακρίνονται σε εξωγενείς όσο και ενδογενείς. Το έλλειμα πρότερης εμπειρίας σημειώνεται ως ο σημαντικότερος παράγοντας του εσωτερικού περιβάλλοντος ενώ η διπλή κρίση (οικονομική στην αρχή της περιόδου και λόγω πανδημίας στο τέλος της) διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση των δράσεων.

Τεκμηρίωση Οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα ήταν οι παρακάτω:

- Έλλειμα εμπειρίας στη σχεδίαση και υλοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ και επιχειρηματικότητας, καθώς στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο το σύνολο των παρεμβάσεων υλοποιήθηκε κεντρικά.
- Πολυπλοκότητα διαδικασιών υποβολής, αξιολόγησης και διαχείρισης έργων κρατικών ενισχύσεων. Για παράδειγμα εφαρμόστηκε λάθος μοντέλο στην αξιολόγηση των ερευνητικών έργων των επιχειρήσεων όπου προηγήθηκε η αξιολόγηση του φυσικού αντικείμενου (σχετική

αξιολόγηση) και ακολούθησε ο έλεγχος προβληματικότητας (on-off κριτήριο), ενώ θα έπρεπε να γίνει το αντίθετο.

- Δυσκολία στην προχρηματοδότηση των έργων από πλευράς επιχειρήσεων.
- Αλλαγή στη βασική στόχευση των Επ. Προγραμμάτων από αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε ενίσχυση ρευστότητας των επιχειρήσεων (ειδικά των μικρότερων) λόγω των δυσμενών συνθηκών από τους περιορισμούς λειτουργίας λόγω της πανδημίας

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου, για το σύνολο, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα από την οπτική των ωφελοούμενων:

- Ο υψηλός διοικητικός φόρτος και το κόστος διαχείρισης (SQ006) χαρακτηρίστηκε ως έχουσα μέτρια ή υψηλή επίπτωση στο 38% των έργων
- Η επίδραση της πανδημίας COVID-19 (SQ012 & SQ013) χαρακτηρίστηκε ως μέτρια ή υψηλή στο 38% των έργων επίσης.
- Οι καθυστερήσεις στους ελέγχους φυσικού και οικονομικού αντικειμένου που οδηγούν στην καταβολή της επιχορήγησης (SQ009) στο 30% των έργων.

Αποδοτικότητα

Αξιολογικό
Ερώτημα

Επίδοση

Βασικά
ευρήματα

B1. Σε ποιο βαθμό η ένταση της χρηματοδότησης ήταν επαρκής για να δημιουργήσει επιπτώσεις;

Οι σχετικές τιμές της ενεργοποίησης δράσεων προώθησης της RIS3 στο σύνολο των ΘΣ που ενδιαφέρουν (εξαιρώντας τις δράσεις ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω Covid) είναι αρκετά ικανοποιητικές. Οι μοναδιαίες τιμές χρηματοδότησης ενεργών και ολοκληρωμένων έργων είναι σχεδόν ταυτόσημες. Αυτό που δεν μπορεί να υπολογιστεί με περισσότερη ακρίβεια είναι η επάρκεια σε απόλυτες τιμές της χρηματοδότησης των έργων έξυπνης εξειδίκευσης από το ΠΕΠ.

Τεκμηρίωση

Με βάση τα στοιχεία της έκθεσης παρακολούθησης της ΠΣΕΕ για το 2021, 201 έργα είχαν χαρακτηριστεί από την ΕΥΔ ως συναφή με RIS3 με σύνολο προϋπολογισμού €119εκατ. εκ των οποίων €12,48εκατ. από το ΠΕΠ. Συνεπώς η πρώτη εκτίμηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ένταση της χρηματοδότησης του ΠΕΠ ήταν σχετικά επαρκής αν ληφθεί υπόψη το συνολικό ύψος του Προγράμματος, αλλά σαφώς υποδεέστερη σε σχέση με τις λοιπές πηγές χρηματοδότησης στις οποίες προσέφυγαν οι φορείς του τοπικού οικοσυστήματος.

Στη συνέχεια εξετάστηκαν δύο παράμετροι: Η κατανομή της ΔΔ ανά εργαλείο πολιτικής που εφαρμόστηκε στο σύνολο των ενταγμένων έργων σε δράσεις RIS3 και των συνολικών πόρων του ΠΕΠ στους ΘΣ1,2,3 και 8 εκτός των δράσεων σχετικών με Covid. Αναλυτικά είχαμε (Δείκτης B.1.1.1):

ΕΠ	Συμβασιопоιημένη Δημόσια Δαπάνη	Ποσοστό στη Συμβασιопоιημένη ΔΔ όλων των ΕΠ	Ποσοστό στη Συμβασιопоιημένη ΔΔ των ΘΣ1,2,3,8 του ΠΕΠ
ΕΠ2	4.137.015	28,45%	13,24%
ΕΠ5	2.257.948	15,53%	7,23%
ΕΠ6	728.973	5,01%	2,33%
ΕΠ16	668.800	4,60%	2,14%
ΕΠ11	6.043.814	41,56%	19,34%

ΕΠ13	705.707	4,85%	2,26%
ΣΥΝΟΛΟ	14.542.257	100.00%	46,54%

Σημειώνεται ότι στον πίνακα αποτυπώνονται οι ενισχύσεις μόνο προς φορείς που έχουν έδρα την Δυτ. Μακεδονία (ή δραστηριοποιούνται με υποκατάστημα). Στο σύνολό της η ενεργοποίηση των δράσεων απέφερε συνολική χρηματοδότηση €16,34εκατ.

Οι δράσεις προώθησης της εξωστρέφειας και ενίσχυσης των ερευνητικών υποδομών φαίνεται να απορροφούν τη μερίδα του λέοντος, σε αντίθεση με τις κατ' εξοχήν δράσεις ΕΤΑΚ για επιχειρήσεις. Συνολικά οι σχετικές με την RIS3 δράσεις απορρόφησαν το 46,54% των πόρων του ΠΕΠ ΘΣ1,2,3 και 8 εκτός των δράσεων σχετικών με Covid. Εάν υπολογιστούν και οι τελευταίες προκύπτει ο δείκτης B.1.1.1.β=17,66%), τιμή που επιβεβαιώνει την άποψη ότι στο πλαίσιο του ΠΕΠ οι δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ συνεισφέρουν σε ικανοποιητικό βαθμό.

Η δεύτερη παράμετρος που εξετάστηκε είναι η δαπάνη/κόστος των δράσεων ανά μονάδα εκροής του κυριότερου δείκτη που εκφράζει κάθε εργαλείο πολιτικής για τα ενταγμένα και τα ολοκληρωμένα έργα. Ο υπολογισμός ανά εργαλείο πολιτικής έδωσε τα παρακάτω αποτελέσματα:

Εργ. Πολιτικής	Δείκτης	B1.1.2.α	B1.1.2.β	Διαφορά
ΕΠ2	CO25	59.957	59.957	0%
ΕΠ2	SO033	413.702	413.702	0%
ΕΠ2	T2101	200.747	200.747	0%
ΕΠ5	CO01 & CO26	141.122	130.004	-7,88%
ΕΠ6	CO01	242.991	248.070	2,09%
ΕΠ16	06702	668.800	668.800	0%
ΕΠ11	CO01 & CO02	80.584	40.363	-49,41%
ΕΠ13	CO01 EKT	2.352	-	-

Σημειώνεται ότι για το ΕΠ13 δεν υπάρχει εξέλιξη στα έργα (συνεπώς δεν υπάρχουν απογραφικά δελτία) ώστε να έχουμε δεδομένα για την αξιολόγηση.

Από την παρατήρηση των παραπάνω δεδομένων φαίνεται η αφενός υπεροχή των υποδομών (είτε ερευνητικών είτε υποστήριξης ΜΜΕ) έναντι της ενίσχυσης επιχειρήσεων και η ταύτιση στις περισσότερες κατηγορίες ενταγμένων και ολοκληρωμένων εκτός της ενίσχυσης των εξωστρεφών επιχειρηματικών σχεδίων.

Αξιολογικό Ερώτημα **B2. Αξιοποιήθηκαν πιθανές συνέργειες ή οικονομίες κλίμακας με τομεακά ή ευρωπαϊκά προγράμματα;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Δεν υπήρξε αναγνώριση συνεργειών σε αντίστοιχες παρεμβάσεις σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Σε ό,τι αφορά σε τομεακά, παρόλο που υπήρχαν προφανείς επικαλύψεις σε στρατηγικές προτεραιότητες και μέσα εφαρμογής, δεν υπήρξε κάποια οργανωμένη και συντονισμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας διεπιφάνειας συνεργασίας με τις ομάδες σχεδιασμού και υλοποίησης των τομεακών προγραμμάτων.

Τεκμηρίωση

Παραδείγματα παρόμοιων με τα ενεργοποιημένα εργαλεία πολιτικής του ΠΕΠ σε τομεακά Προγράμματα και κυρίως στο ΕΠΑνΕΚ είναι τα ακόλουθα:

- ΕΠ2: Πρόσκληση 031 - «Δράση στρατηγικής ανάπτυξης Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων».
- ΕΠ5: Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ, Παρέμβαση II
- ΕΠ6: Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ, Παρέμβαση I
- ΕΠ16: Δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόσκληση στο ΕΠΑνΕΚ. Η μοναδική που καλύπτει κάποιες από τις δραστηριότητες της Δομής είναι η Πρόκληση 59 "ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ (MONITORING MECHANISM) ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ RIS3- ΣΥΛΛΟΓΗ & ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΩΝ"
- ΕΠ11: «ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΜΕ ΕΞΩ - Υποστήριξη Διεθνούς Προβολής ΜΜΕ με Εξωστρεφή Προσανατολισμό»
- ΕΠ13: Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ ενεργοποιήθηκαν 6 προσκλήσεις άμεσα ή έμμεσα σχετικές με το ΕΠ13 (4932/151, 2494/089, 3319/110, 1511/024, 3712/121, 6236/09_ΕΠΑΝΕΚ_ΕΚΤ).

Δεν διαπιστώθηκε κάποια οργανωμένη προσπάθεια παρακολούθησης ή/και δημιουργίας συνεργειών με άλλες δομές ή ομάδες διαχείρισης των τομεακών ή των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

Συνοχή

Αξιολογικό
Ερώτημα

Γ1. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν επικαλυπτόταν με αντίστοιχα που ενεργοποιήθηκαν μέσω των τομεακών προγραμμάτων, ιδίως του ΕΠΑνΕΚ;

Επίδοση

Βασικά
ευρήματα

Γενικά δεν υπήρξε κάποιος συντονισμός τομεακών με περιφερειακές προσκλήσεις με παρόμοια στόχευση όπως συζητήθηκε και σε παραπάνω σημείο. Παρ' όλα αυτά φαίνεται να υπήρξε προσπάθεια για σχεδιασμό προσκλήσεων που είτε θα λειτουργούσαν συμπληρωματικά με τις περιφερειακές ανάγκες (πχ για τον κλάδο γούνας που δεν συμπεριλαμβάνεται στις εθνικές προτεραιότητες) είτε θα χρησιμοποιούσαν στοιχεία διαφοροποίησης σε σχέση με τις αντίστοιχες εθνικές.

Τεκμηρίωση

ΕΠ2. Στο ΕΠΑνΕΚ ξεχωρίζουν οι προσκλήσεις 031 «Δράση στρατηγικής ανάπτυξης Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων» (29/07/2016), μερικώς η 039 «Ενίσχυση των υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας» (29/07/2016) και ο δεύτερος κύκλος της 039, η 088 «Ενίσχυση των υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας - Β' Κύκλος» (22/12/2017). Στις ερευνητικές υποδομές υπήρξε συμπληρωματικότητα καθώς οι αντίστοιχες προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ ενίσχυαν ΕΥ του οδικού Χάρτη, ενώ στο ΠΕΠ ενισχύθηκαν Εργαστήρια με τοπικό χαρακτήρα (και κατά κανόνα μικρότερους προϋπολογισμούς). Τέλος το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας υλοποιεί δύο δράσεις στο πλαίσιο της πρόσκλησης 111 «Υποστήριξη της Περιφερειακής Αριστείας» του ΕΠΑνΕΚ που εντάχθηκαν το 2020 και δρουν συμπληρωματικά με τις παρεμβάσεις του ΠΕΠ.

ΕΠ5 & ΕΠ6. Η πρόσκληση 56 του ΠΕΠ χρησιμοποίησε τα ίδια μέσα εφαρμογής με το ΕΔΚ (όπως όλες οι σχετικές δράσεις των ΠΕΠ), το οποίο προκηρύχθηκε σε δύο κύκλους με τον πρώτο να προηγείται πρακτικά κατά ένα έτος από την 56 (10.03.2017). Οι επιχειρήσεις ή τα συνεργατικά σχήματα τα οποία ήταν σε ετοιμότητα υπέβαλλαν στο ΕΔΚ. Παρ' όλα αυτά η 56 θεωρείται ότι έδρασε συμπληρωματικά καθώς περιέλαβε τον κλάδο της γούνας ως επιλέξιμο, αντίθετα με ό,τι συνέβη στα τομεακά.

ΕΠ7. Δεν υπήρξε κάποια πρόσκληση σε εθνικό επίπεδο που να θεωρείται ότι συμπληρώνει ή επικαλύπτει την δράση για την ίδρυση και λειτουργία της Δομής RIS. ΕΠ11. Υπήρξε η δράση «Επιχειρούμε Έξω» του ΕΠΑνΕΚ (20.11.2017) με παρόμοια χαρακτηριστικά με την 112 του ΠΕΠ. Η μεγάλη διαφορά στον χρόνο προκήρυξης των δύο προσκλήσεων και η μεγάλη σχετικά συμμετοχή στην περιφερειακή προκήρυξη οδηγεί στο συμπέρασμα πως έδρασε συμπληρωματικά της τομεακής. Επιπλέον από την ανάλυση των ΚΑΔ των δικαιούχων φαίνεται η μεγάλη συμμετοχή επιχειρήσεων του κλάδου της γούνας (όπως σημειώθηκε για τα συνεργατικά ερευνητικά του ΕΠ5). Στοιχείο διαφοροποίησης στο ΠΕΠ ήταν η χρήση μεγαλύτερου ποσοστού ενίσχυσης (με χρήση de minimis) και η προσθήκη επιλέξιμων δαπανών που ταίριαζαν στις ανάγκες των τοπικών ΜΜΕ.

ΕΠ13. Αν εξαιρέσουμε την 002ΚΕ που προκηρύχθηκε τον Μάρτιο του 2016, οι υπόλοιπες προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ δημοσιεύθηκαν στο ίδιο χρονικό σημείο με την 59 ή και αργότερα. Συνεπώς δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επηρέασαν την πορεία ενεργοποίησης του ΘΣ8 στο ΠΕΠ. Οι προϋπολογισμοί των προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ είναι σαφώς μεγαλύτεροι (μ.ό. 34,8Μ€ ανά πρόκληση) αλλά οι απαιτήσεις και τα κριτήρια επιλογής είναι προσαρμοσμένα ανάλογα. Η 59 από την άλλη πλευρά ακουμπά σε τοπικές ανάγκες λόγω των διαφορετικών προτεραιοτήτων (πχ γούνα).

Αξιολογικό Ερώτημα

Γ2. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν μέσω των ΠΕΠ επικαλύπτονται με αντίστοιχα που ενεργοποιήθηκαν εκτός των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ);

Επίδοση

Βασικά ευρήματα Τεκμηρίωση

Για τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας δε φαίνεται να υπάρχει επικάλυψη με αντίστοιχα εντός ΕΔΕΤ.

ΕΠ2. Σε έργα στο πλαίσιο του Horizon 2020 διακρίνεται ως επιλέξιμη δαπάνη για αγορά επιστημονικού εξοπλισμού και βελτίωση υποδομών. Στο ΕΛΙΔΕΚ επίσης δίνεται σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις χρηματοδότηση για αγορά εξειδικευμένου εξοπλισμού.

ΕΠ5. Δεν υπήρχαν συνεργατικά ερευνητικά σε Προγράμματα εκτός ΕΔΕΤ (πχ. Αναπτυξιακός Νόμος).

ΕΠ6. Δεν υπήρχαν ερευνητικά σε Προγράμματα για επιχειρήσεις εκτός ΕΔΕΤ, με μόνη εξαίρεση το Μ16 του ΕΠΑΑ.

ΕΠ16. Δεν υπήρχαν παρόμοιες δράσεις εκτός ΕΔΕΤ.

ΕΠ11. Για ενίσχυση εξωστρέφειας και επιχειρηματικότητας δεν υπάρχουν εργαλεία εκτός ΕΔΕΤ, πλην του Αναπτυξιακού Νόμου στον οποίο γενικά υπάγονται μεγαλύτερες σε προϋπολογισμό επενδύσεις.

ΕΠ13. Εκτός του ΕΚΤ το οποίο χρηματοδοτεί τις δράσεις του ΕΠΑνΕΚ, η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) χρηματοδοτεί τις προσκλήσεις του ΕΠΑΝΑΔ (μ.ό. Πρόσκλησης 22Μ€).

Συνάφεια

Αξιολογικό Ερώτημα

Δ1. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από τα ΠΕΠ κάλυπταν τις διαπιστωμένες ανάγκες που αναφέρονται στις ΠΣΕΕ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Ενεργοποιήθηκαν 6 από τα αρχικά προβλεπόμενα 9 εργαλεία που αναγνωρίστηκαν στο ΠΕΠ. Ο συγκεκριμένος στόχος κρίνεται ως υπερβολικός. Με βάση τα

δευτερογενή δεδομένα σε συνδυασμό με τις απόψεις των στελεχών της ΕΥΔ ΕΠ Δυτικής Μακεδονίας πέντε από τα έξι εργαλεία εξυπηρέτησαν σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες όπως είχαν διατυπωθεί στη Λογική της Παρέμβασης.

Τεκμηρίωση Ο βαθμός κάλυψης των αναγκών της Δυτικής Μακεδονίας όπως διατυπώθηκαν στην ΠΣΕΕ κρίνεται ως ικανοποιητικός με την επιφύλαξη της μη κάλυψης της περιοχής «Ενέργεια-Περιβάλλον» που εκ των υστέρων αποδείχθηκε κομβικός για την περιφέρεια λόγω της ενεργειακής μετάβασης. Σε ό,τι αφορά στις ανάγκες των ερευνητικών φορέων με δεδομένους τους περιορισμούς στους πόρους, οι προτάσεις που κατατέθηκαν στο πλαίσιο του πρώτου κύκλου της ΔΕΑ ικανοποιήθηκαν. Αντίθετα, λόγω της μετακίνησης πόρων από το σύνολο των ΘΣ για την χρηματοδότηση των μέτρων ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω Covid-19, δεν ενεργοποιήθηκαν όπως είχε σχεδιαστεί οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας (κουπόνια, ενίσχυση start-ups, κλπ.).

Αξιολογικό Ερώτημα Δ2. Σε ποιο βαθμό οι επενδύσεις των ΠΕΠ μέσω των ΘΣ1,2,3 και 8 τροφοδότησαν δράσεις που υποστήριζαν τις ΠΣΕΕ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Με την εξαίρεση τον ΘΣ2, οι υπόλοιπες δράσεις που εξυπηρετούν τους στόχους της έξυπνης εξειδίκευσης παρουσιάζουν υψηλές τιμές στην αναλογία χρηματοδότησης προς το σύνολο των δράσεων στους αντίστοιχους ΘΣ.

Τεκμηρίωση Υπολογίστηκε η αναλογία ενταγμένων έργων σχετικών με την ΠΣΕΕ ως προς το σύνολο των έργων στους ΘΣ1,2,3,8 και η αναλογία της δημόσιας δαπάνης με τον ίδιο τρόπο. Για τα έργα του ΘΣ3 δεν ελήφθησαν υπόψη έργα ενίσχυσης ρευστότητας λόγω Covid ενώ για τα έργα του ΕΠ5 ελήφθη υπόψη μόνο η ΔΔ φορέων με έδρα την ΠΔΜ. Η συνολική αναλογία έργων ΠΣΕΕ προς το σύνολο των ενταγμένων είναι 46,55% και η αντίστοιχη της δημόσιας δαπάνης ανέρχεται σε 38,38% με την παρακάτω ανάλυση:

Θεματικός Στόχος	Δ2.1.1	Δ2.1.2
ΘΣ1	93,33%	81,60%
ΘΣ3 (εκτός Covid)	42,70%	31,83%
ΘΣ8	46,55%	46,54%

Για τον ΘΣ1 η διαφορά μεταξύ των δύο δεικτών οφείλεται σε χρηματοδότηση φορέων εκτός ΠΔΜ στα συνεργατικά ερευνητικά.

Εάν συνυπολογιστούν και οι δράσεις αντιμετώπισης της πανδημίας τότε οι τιμές μειώνονται αισθητά και λαμβάνουν τιμές 3,26% (δείκτης Δ.2.1.1) και 21,8% (δείκτης Δ.2.1.2) αντίστοιχα.

Προστιθέμενη Αξία

Αξιολογικό Ερώτημα Ε1. Σε ποιο βαθμό θα είχαν επιτευχθεί οι στόχοι των ΠΣΕΕ χωρίς την υποστήριξη των ΠΕΠ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα Το σύνολο των εργαλείων πολιτικής που εφαρμόστηκαν στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας ήταν συμπληρωματικά των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων, με εξαίρεση την ίδρυση της Δομής RIS3. Στα υπόλοιπα εργαλεία πολιτικής η σύγκριση της συμμετοχής των τοπικών φορέων σε περιφερειακές και εθνικές προσκλήσεις δείχνει ισορροπία σε δύο εκ των τεσσάρων και υπεροχή της περιφερειακής ενίσχυσης σε ένα.

Τεκμηρίωση Στο πλαίσιο του ΠΕΠ η μοναδική δράση που υλοποιήθηκε χωρίς να έχει περιληφθεί από τα αντίστοιχα τομεακά ήταν η δημιουργία της Δομής RIS (ΕΠ16) με σύνολο ΔΔ 668.800€. Όλα τα υπόλοιπα μέσα εφαρμογής επικαλύπτονταν σε μεγάλο βαθμό με ομοειδείς δράσεις των τομεακών προγραμμάτων και κυρίως του ΕΠΑνΕΚ.

Για την αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας των υπόλοιπων (πλην του ΕΠ16) εργαλείων υπολογίστηκε κατ' αρχήν ο λόγος της έντασης ενίσχυσης των ενταγμένων έργων στο ΠΕΠ σε σχέση με τα ενταγμένα από ομοειδείς προσκλήσεις (σύμφωνα και με τη λίστα του αξιολογικού ερωτήματος B2 και Γ1). Τα αποτελέσματα είναι τα παρακάτω:

ΕΠ2: Στην πρόσκληση 031 «ΔΡΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ» εντάχθηκαν 3 φορείς της ΠΔΜ με σύνολο ΔΔ €5,93εκατ.

ΕΠ5: Στο ΕΔΚ -Παρέμβαση II εντάχθηκαν 17 φορείς της ΠΔΜ με σύνολο ΔΔ €6,34εκατ.

ΕΠ6: Στο ΕΔΚ -Παρέμβαση I εντάχθηκαν 6 φορείς της ΠΔΜ με σύνολο ΔΔ €1,12εκατ.

ΕΠ11: Στην πρόσκληση «Επιχειρούμε Έξω» του ΕΠΑνΕΚ εντάχθηκαν 34 φορείς της ΠΔΜ με σύνολο ΔΔ €2,39εκατ.

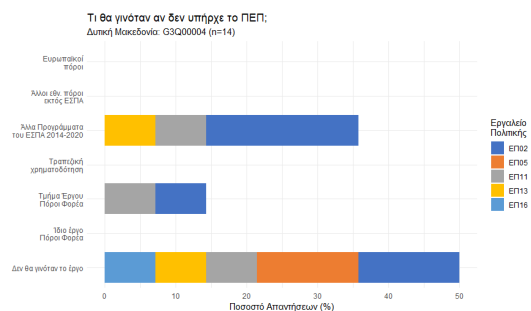
ΕΠ13: Σε 6 σχετικές προσκλήσεις εντάχθηκαν δικαιούχοι της Δυτικής Μακεδονίας με σύνολο ΔΔ €11,74εκατ. (από στοιχεία του ΟΠΣ/ΕΣΠΑ δεν μπορεί να εξαχθεί ο ακριβής αριθμός δικαιούχων ανά Περιφέρεια)..

Αφού λάβαμε υπόψη τους κοινούς ωφελούμενους από ΠΕΠ και ΕΠΑΝΕΚ, καταλήγουμε στον υπολογισμό των δύο δεικτών ως εξής:

ΕΠ	ΠΕΠ	Τομεακά	Ε2.1.1	Δικαιούχοι ΠΕΠ	Δικαιούχοι τομεακά	Ε2.1.2
ΕΠ2	4.137.015	5.930.000	41%	3	-	100,00%
ΕΠ5	2.257.948	6.340.000	26%	17	17	50,00%
ΕΠ6	728.973	1.124.736	39%	3	6	33,33%
ΕΠ16	668.800	0	#DIV/0!	1	0	100,00%
ΕΠ11	6.043.814	2.397.000	72%	75	34	68,81%
ΕΠ13	705.707	11.745.365	6%	4	-	-
Σύνολο	14.542.257	27.537.101	35%	103	60	63,19%

Μια ακόμη παράμετρος που εξετάστηκε σχετίζεται με την γνώμη των ωφελούμενων σε ό,τι αφορά στην ερώτηση της έρευνας πεδίου «τι θα γινόταν εάν δεν υπήρχε το ΠΕΠ». Από τις απαντήσεις (14 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια) φαίνεται ότι:

- για το ΕΠ5 (συνεργατικά ερευνητικά) και τη δομή RIS3 (ΕΠ16) το ΠΕΠ αποτέλεσε τη μοναδική πηγή χρηματοδότησης, παρά το ότι το ΕΔΚ είχε παρόμοια χαρακτηριστικά με το ΕΠ5
- για τις ερευνητικές υποδομές και τις δράσεις ενίσχυσης ανθρώπινων πόρων από την άλλη

η χρηματοδότηση του ΠΕΠ δεν αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα απόφασης υλοποίησης της επένδυσης

- οι επιχειρήσεις οι οποίες ήθελαν να ενισχύσουν τα σχέδια προώθησης της εξωστρέφειάς τους εξέφρασαν ισορροπημένες απόψεις ως προς την υλοποίηση των σχεδίων τους σε σχέση με την ύπαρξη του ΠΕΠ.

Επιπτώσεις

*Αξιολογικό
Ερώτημα*

ΣΤ1. Σε ποιο βαθμό οδήγησαν οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ στα αναμενόμενα άμεσα και μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα;

Επίδοση

*Βασικά
ευρήματα*

Στο σύνολο των 6 εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν, τα 4 αξιολογήθηκαν (για τα δύο δεν είχαμε στη διάθεσή μας ικανοποιητική αναλογία απαντήσεων/ερωτηθέντων). Από αυτά, μόνο για το ΕΠ16 είχαμε πολύ ικανοποιητικό βαθμό επίτευξης αποτελεσμάτων (άνω το 60% στα κριτήρια που τέθηκαν), ενώ στα υπόλοιπα οι επιδόσεις κάλυψαν όλες τις βαθμίδες.

Τεκμηρίωση

Η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας πεδίου οδήγησε στα εξής συμπεράσματα ανά εργαλείο πολιτικής:

Για το ΕΠ2 (6 απαντήσεις από 10 φορείς γνώσης που ερωτήθηκαν) τα μεν άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται σε ποσοστό 58% ενώ τα μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα σε ποσοστό 88%.

Για το ΕΠ5 (2 απαντήσεις από 22 επιχειρήσεις που ρωτήθηκαν) τα άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται απόλυτα ενώ τα μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα σε ποσοστό 53%.

Το ΕΠ6 δεν αξιολογήθηκε καθώς δεν είχαμε καμία απάντηση από τις 3 επιχειρήσεις που ρωτήθηκαν.

Το ΕΠ11 δεν αξιολογήθηκε, καθώς είχαμε μόλις 3 απαντήσεις στους 75 ερωτηθέντες.

Για το ΕΠ13 (2 απαντήσεις από 4 φορείς που ρωτήθηκαν), τα άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται σε ποσοστό 25% ενώ τα μεσοπρόθεσμα σε ποσοστό 60%.

Για το ΕΠ16 οι απαντήσεις της Δομής RIS3 δείχνουν ότι τόσο τα άμεσα όσο και τα έμμεσα αποτελέσματα επετεύχθησαν σε ποσοστό άνω του 60%.

Συνολικά, πάνω από το 70% των ωφελομένων αξιολογεί τις επιπτώσεις των δράσεων στις οποίες συμμετείχαν ως έχουσες σημαντική ή έντονα ισχυρή επίπτωση για τους ίδιους.

*Αξιολογικό
Ερώτημα*

ΣΤ2. Σε ποιο βαθμό αναμένεται να οδηγήσουν οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ σε διατηρήσιμες επιπτώσεις;

Επίδοση

*Βασικά
ευρήματα*

Τα μέχρι στιγμής ευρήματα δεν μπορούν να θεμελιώσουν απάντηση στο αξιολογικό ερώτημα.

Τεκμηρίωση

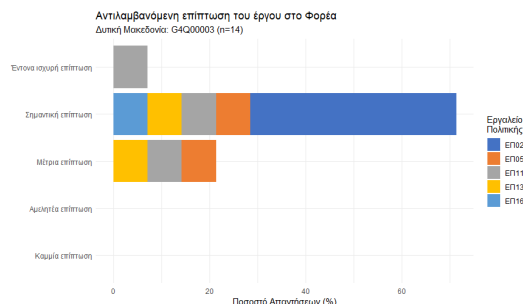
Σύμφωνα με το Σχέδιο Αξιολόγησης, η ποιοτική εκτίμηση της ικανότητας επίτευξης και διατήρησης των επιπτώσεων εξετάζεται ανά εργαλείο πολιτικής μέσω Focus

Group στο σύνολο των Περιφερειών, συνεπώς το συγκεκριμένο ερώτημα δεν μπορεί να απαντηθεί ανά Περιφέρεια.

Με βάση τις εισροές από τις συνεντεύξεις, η ΕΥΔ εκτιμά ότι διαπιστώνεται μια αλλαγή συμπεριφοράς από πλευράς επιχειρήσεων για θέματα εμπλοκής σε δράσεις ΕΤΑΚ και συνεργασιών τους με φορείς παραγωγής γνώσης και υποστήριξης καινοτομίας.

Από τις απαντήσεις στην έρευνα πεδίου φαίνεται πως η πλειοψηφία των δικαιούχων πιστεύει στην επίτευξη μελλοντικής θετικής επίπτωσης από την υλοποίηση του έργου και μάλιστα στο σύνολο των ΕΠ που ενεργοποιήθηκαν.

Παρόλ' αυτά, θεωρούμε πως η άποψη αυτή δεν μπορεί να τεκμηριώσει απόλυτα την αξιολόγηση των σχετικών δεικτών επίτευξη και διατήρησης θετικών επιπτώσεων αφού μάλιστα πολλές από τις δράσεις είναι ακόμα σε εξέλιξη.

Αξιολογικό Ερώτημα

ΣΤ3. Σε ποιο βαθμό οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ ήταν συμβατές με τη χωρική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Η παρουσία των φορέων παραγωγής γνώσης αποκλειστικά στην ΠΕ Κοζάνης είναι από μόνη της παράγοντας συγκέντρωσης των πόρων. Από την άλλη η συμμετοχή των επιχειρήσεων σε δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης δεν ήταν ανάλογη της συγκέντρωσής τους στις 4 Περιφερειακές Ενότητες. Οι ΠΕ Γρεβενών και Φλώρινας σημείωσαν σημαντική υστέρηση σε όρους χωρικής κατανομής. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από τους 3 επιμέρους δείκτες Gini.

Τεκμηρίωση

Για την αξιολόγηση του συγκεκριμένου κριτηρίου χρησιμοποιούνται δύο δείκτες που μετρούν την σχετική ένταση ενισχύσεων με βάση (α) το κλάσμα της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της ΠΕ σε σχέση με την ΠΔΜ (μ.ό, 2014-2020) και (β) το κλάσμα του πληθυσμού της ΠΕ σε σχέση με την ΠΔΜ (σύμφωνα με την απογραφή του 2021). Με βάση τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στην ενότητα Ενεργοποίηση Εργαλείων Πολιτικής:

- στην ΠΕ Κοζάνης καταγράφεται σχεδόν απόλυτη συμβατότητα και στους δύο δείκτες
- στην ΠΕ Καστοριάς παρατηρείται σαφώς μεγαλύτερη συγκέντρωση χρηματοδότησης
- οι άλλες δύο ΠΕ παρουσιάζουν υστέρηση στην χρηματοδότηση με βάση ΑΠΑ και πληθυσμό.

Τα παραπάνω δεδομένα τεκμηριώνονται από τον υπολογισμό των αντίστοιχων δεικτών Gini όπου:

- για το σύνολο της δημόσιας δαπάνης διαμορφώνεται σε 0,4787, συνεπώς με όρους δημόσιας δαπάνης είναι μέτρια η ισότιμη κατανομή στις ΠΕ
- για την ανηγμένη δημόσια δαπάνη με κριτήριο την ΑΠΑ βελτιώνεται και λαμβάνει την τιμή 0,3577
- για την ανηγμένη δημόσια δαπάνη με πληθυσμιακά κριτήρια βελτιώνεται περαιτέρω και λαμβάνει την τιμή 0,2951.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Σε ό,τι αφορά στην **αποτελεσματικότητα**, υπήρξε συνοχή και συνέπεια στις στοχεύσεις της ΠΣΕΕ με τα αποτελέσματα των διαδικασιών διαβούλευσης τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ως το πρώτο στάδιο της ΔΕΑ στην Δυτική Μακεδονία. Με την ίδια συνέπεια (αφού υπήρξε αντιστοίχιση «ένα-προς-ένα») των στόχων της ΠΣΕΕ με τους θεματικούς στόχους του ΠΕΠ 2014-2020 γεφύρωσε η ΠΣΕΕ με το ΠΕΠ, εκτός ίσως από τον ΘΣ 8 ο οποίος δεν αποτέλεσε αντικείμενο διαβούλευσης κατά την μορφοποίηση της ΠΣΕΕ. Η ενεργοποίηση των προσκλήσεων καθυστέρησε αρκετά λόγω εσωτερικών και εξωγενών παραγόντων, είχε σημαντική αποδοχή των δυνητικών δικαιούχων και σε μέσους όρους αναμένεται να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα ως συνεισφορά στους στόχους της περιφερειακής πολιτικής εάν ληφθούν υπόψη οι παράγοντες που επέδρασαν αρνητικά στον κύκλο ζωής της υλοποίησης των παρεμβάσεων.

Φαίνεται να υπάρχει μια κατανομή πόρων στα εργαλεία πολιτικής που είναι πιο κοντά στα χαρακτηριστικά του οικοσυστήματος καινοτομίας της Δυτικής Μακεδονίας. Η αδυναμία προσέλκυσης μεγαλύτερου ενδιαφέροντος των επιχειρήσεων στις αντίστοιχες προσκλήσεις πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού για την βελτίωση της **αποδοτικότητας** κατά την εφαρμογή των παρεμβάσεων 2021-2027.

Η **συμπληρωματικότητα** των δράσεων του ΠΕΠ με συναφείς δράσεις των τομεακών προγραμμάτων και κυρίως του ΕΠΑνΕΚ φαίνεται να ήταν παρούσα κυρίως λόγω της προσθήκης του κλάδου της γούνας με ιδιαίτερη περιφερειακή βαρύτητα, ή της ενίσχυσης μικρότερης κλίμακας ερευνητικών υποδομών από ότι οι τομεακές προσκλήσεις. Εκτός από την κλαδική διαφοροποίηση, η διέγερση της ζήτησης από τις τοπικές επιχειρήσεις αυξήθηκε με τη χρήση του καθεστώτος de minimis (με παράλληλη αύξηση του ποσοστού της δημόσιας δαπάνης) αλλά και τη διαμόρφωση μείγματος επιλέξιμων δαπανών που εξυπηρετούσε καλύτερα τις ανάγκες των τοπικών ΜΜΕ (στην πρόσκληση προώθησης της εξωστρέφειας).

Οι δείκτες **συνάφειας** με τους στόχους της ΠΣΕΕ είναι σχετικά υψηλοί. Η υποσημείωση που γίνεται είναι ότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε πώς θα εξελισσόταν η ροή της ενεργοποίησης των εργαλείων πολιτικής εάν δεν υπήρχε αφενός η μεταφορά πόρων προς τις δράσεις ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω Covid και αφετέρου η εξομάλυνση των διαδικασιών διαχείρισης των έργων κρατικών ενισχύσεων με τον ορισμό ΕΦΔ αντί για στελέχη της κάθε Περιφέρειας.

Το ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας (όπως διαπιστώθηκε και στα προηγούμενα) έδρασε ως συμπληρωματικό χρηματοδοτικό μέσο στα ομοειδή των τομεακών προγραμμάτων, με την εξαίρεση της ίδρυσης και λειτουργία της Δομής RIS η οποία εξυπνέτησε αυστηρά περιφερειακές ανάγκες. Ωστόσο με την εξέταση των δεικτών αξιολόγησης φαίνεται πως η συνεισφορά του στη χρηματοδότηση έργων ενεργοποίησης της ΠΣΕΕ τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα ήταν ικανοποιητική (η περίπτωση της ενίσχυσης της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων είναι χαρακτηριστική). Συνεπώς μπορεί να θεωρηθεί ότι η **προστιθέμενη αξία** του ΠΕΠ ήταν σημαντική για την επίτευξη των στόχων της ΠΣΕΕ.

Η εκτίμηση του **βαθμού επίτευξης των άμεσων και μεσοπρόθεσμων αποτελεσμάτων** με βάση τις απαντήσεις από την έρευνα πεδίου φανερώνει μια σχετικά ικανοποιητική μεσοπρόθεσμων αποτελεσμάτων και λιγότερο ικανοποιητική επίτευξη άμεσων αποτελεσμάτων. Αυτό πιθανότατα σχετίζεται με το γεγονός ότι η αξιολόγηση διενεργείται σε χρονικό σημείο κατά το οποίο δεν έχουν ολοκληρωθεί τα περισσότερα από τα αξιολογούμενα έργα. Η ανισορροπία με όρους χωρικής κατανομής οικονομικής δραστηριότητας και πληθυσμού είναι φανερά και μπορεί να εξηγηθεί ως αποτέλεσμα της συγκέντρωσης πόρων προς τις επιχειρήσεις του κλάδου της γούνας που εδρεύουν στις δύο συγκεκριμένες ΠΕ. Ως θετικό στοιχείο μπορεί να εκληφθεί η προσπάθεια από πλευράς Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας να ανταποκριθεί στην ζητούμενη ενίσχυση του κλάδου και η αντίστοιχη συμμετοχή των επιχειρήσεων (άρα αποδοχής των παρεμβάσεων). Τέλος η διατήρηση των επιπτώσεων από τις παρεμβάσεις ενίσχυσης της ΕΤΑΚ στην Δυτική Μακεδονία δεν μπορεί να εκτιμηθεί στο πλαίσιο της παρούσας αναφοράς.

Από τα 10 αρχικά προτεινόμενα εργαλεία πολιτικής στο ΠΕΠ 2014-2020, ενεργοποιήθηκαν τα 6 και ορισμένα από αυτά όχι με όλο το πλέγμα των προτεινόμενων δράσεων. Αποδείχθηκε στην πράξη ότι ο αρχικός σχεδιασμός δεν έλαβε όσο θα έπρεπε υπόψη τους περιορισμένους πόρους οι οποίοι δεν ήταν

αντίστοιχοι του εύρους των παρεμβάσεων. Επίσης φάνηκε ότι ορισμένα από τα εργαλεία που ενεργοποιήθηκαν παρουσίασαν καλύτερα αποτελέσματα λόγω ευκολότερης αποδοχής από τους δικαιούχους των όρων των σχετικών προσκλήσεων (πχ. υψηλότεροι συντελεστές επιχορήγησης, κατηγορίες δαπανών που ικανοποιούσαν τοπικές ανάγκες, κλπ.).

ΕΠΑΦΕΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΦΟΡΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ	MAIL
Ηλίας Μουρατίδης	ΕΥΔ	Προϊστάμενος Μον. Α1	imouratidis@mou.gr
Βασίλης Γκούτζιος	ΕΥΔ	Μονάδα Α1	vgkoutzios@mou.gr
Δημήτρης Ρήγας	ΕΥΔ	Μονάδα Α2	drigas@mou.gr
Βασίλης Μαχαιράς	Δομή RIS3	Φορέας παρακολούθησης	v.machairas@pta.pdm.gr
Αφροδίτη Ζούρλα	Δομή RIS3	Φορέας παρακολούθησης	a.zourla@pta.pdm.gr
Θανάσης Κακούδης	ΚΕΠΑ - ANEM	ΕΦΔ	kakoudisa@e-kepa.gr

ΠΗΓΕΣ

Πορεία Υλοποίησης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), ΕΥΔ ΠΔΜ (2023)

Innovatia Systems. (2022). *Ευρήματα της Αξιολόγησης - Σύμβουλος για την Αξιολόγηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020*

PROGNOS & CSIL. *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU – Case study: Region of Western Macedonia, 2021*

Ετήσια Αναφορά Παρακολούθησης ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, 2022

Metaxas, M. (2017), *Summary Report on RIS3 implementation status in Greece*